

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY STĘSZEW
NA LATA 2017-2020**

STĘSZEW

2016

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
1.1. Charakterystyka i zarys historii gminy	4
1.2. Postanowienia ogólne	4
1.3. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	7
1.4. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	7
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego	9
2.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie kraju	9
2.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017	9
2.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	10
2.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	10
2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	11
2.2.3. Program opieki nad zabytkami województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016	11
2.2.4. Program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2016-2019.	13
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy:	16
3.1. Obiekty zabytkowe, nieruchome wpisane do rejestru zabytków	16
3.2. Obiekty z terenu gminy Stęszew znajdujące się w ewidencji zabytków	18
3.3. Wykaz najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy	33
3.4. Krajobraz kulturowy – obszarowe wpisy do rejestru zabytków	34
3.4.1. Historyczne założenie urbanistyczne	34
3.4.2. Spis zabytkowych parków na terenie gminy	34
3.4.3. Spis zabytkowych cmentarzy na terenie gminy	35
3.5. Zabytki archeologiczne	36
3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy	36
3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej z terenu gminy	36
3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych na terenie gminy zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków łącznie z funkcją oraz analizą chronologiczną	36

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego	40
4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	40
4.2. Uwarunkowania wynikające z projektu Studium uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew	45
4.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju Miasta i Gminy Stęszew na lata 2016-2026	50
4.4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	50
4.5. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miasta Stęszew Nr XXI/197/2008 z dnia 15 września 2008 roku	54
5. Cele Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla gminy Stęszew	55
5.1. Wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	55
5.2. Wynikające z projektu Studium uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew	55
6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	56
6.1. Podstawowe kierunki działań	57
6.1.1. Gminna ewidencja zabytków	57
6.1.2. Gminna ewidencja stanowisk archeologicznych	58
6.1.3. Inwentaryzacja zabytków tzw. „małej architektury”	58
6.1.4. Kwerenda zabytkowych cmentarzy ewangelickich	58
6.1.5. Rewitalizacja obiektów zabytkowych	58
6.1.6. Ścieżki i szlaki turystyczno- edukacyjne	59
6.1.7. Edukacja i promocja zabytków miasta i gminy Stęszew	60
6.1.8. Kontakty z właścicielami obiektów zabytkowych	60
6.1.9. Nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych	60
6.2. Terminarz realizacji oraz środki finansowania	61
7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	65
8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami	66
9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	67

1. Wstęp

1.1 Charakterystyka gminy

Gmina Stęszew usytuowana jest w centrum województwa wielkopolskiego, w odległości 24 kilometrów na południowy - zachód od jego stolicy w Poznaniu. Pod względem administracyjnym jest jedną z 17 gmin Powiatu Poznańskiego. Obszar gminy leży na obszarze Pojezierza Poznańskiego wchodzącego w skład makroregionu Pojezierzy Wielkopolskich, podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich wchodzących w skład Niżu Środkowopolskiego. Od północy sąsiaduje z gminami Buk, Dopiewo, Komorniki, Puszczykowo, od wschodu z gminą Mosina, od południa gminą Czempień, a od zachodu gminą Granowo. Aglomeracja poznańska, a wraz z nią gmina Stęszew, postrzegana jest jako jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów i to nie tylko w skali województwa oraz regionu, ale i w skali całego kraju. Przez gminę przebiega szlak kolejowy z Poznania do Wolsztyna oraz droga drogowy krajowa nr 5 z Poznania do Wrocławia, a także drogi wojewódzkie (w tym odcinki Lipnica – Dymaczewo Nowe, Granowo – Kórnik) i powiatowe (odcinki: Dopiewo – Stęszew, Puszczykowo- Komorniki, Dopiewo – Skrzynki, Będlewo –Rosnówko, Trzebaw – Stęszew, Strykowo – Rybojedzko, Strykowo – Modrze, Modrze –Piotrowo, Piotrowo – Drożdżyce, Modrze – Maksymilianowo, Tomice – Piekary, Skrzynki –Bielawy, Zemsko – Piekary, Kubaczyn – Piekary, Buk – Piekary, Skrzynki – Buk.

Powierzchnia gminy Stęszew wynosi 17 522 ha (175, 2 km²) w tym miasto Stęszew zajmuje powierzchnię 563 ha. Gminę Stęszew zamieszkuje około 15 000 mieszkańców. Na sieć osadniczą gminy składa się miasto Stęszew oraz 34 wsie, w tym 6 wsi dużych (Modrze, Strykowo, Trzebaw, Witobel, Skrzynki, Dębienko), 7 wsi średnich (Będlewo, Dębno, Jeziorki, Krąplewo, Sapowice, Wronczyn, Zamysłowo), 3 małe (Drożdżyce, Łódź, Słupia) oraz 18 wsi bardzo małych (Antoninek, Będlewo – Leśniczówka, Drogosławiec, Górka, Łódź– Leśniczówka, Mirosławki, Modrze – Smętówko, Modrze – Żydowo, Piekary, Rybojedzko, Srocko Małe, Srocko Małe PGR (od 2016 r. -Srocko) , Strykówko, Tomice, Tomiczki, Twardowo, Wielka Wieś, Zaparcin).

1.2. Postanowienia ogólne

1.2.1. Ilekroć w niniejszym programie mowa jest o:

- a) Ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.),

- b) Gminie – rozumie się przez to Gminę Stęszew
- c) Programie- rozumie się przez to Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Stęszew na lata 2017- 2020,
- d) Planie – rozumie się przez to Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 listopada 2001r. z późniejszymi zmianami,
- e) Strategii – rozumie się przez to Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 z dnia 19 grudnia 2005 r.
- f) Konserwatorze – rozumie się przez to właściwego miejscowo konserwatora zabytków. Z dniem 01 marca 2010 r. część kompetencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu została przekazana Powiatowemu Konserwatorowi Zabytków w Poznaniu. Powiatowy Konserwator zabytków został powołany na podstawie porozumienia z dnia 24 marca 2009 roku, zawartego pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim i Starostą Poznańskim w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu części spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 6 maja 2009 roku, nr 85, poz. 1212).

Do zadań Wydziału Powiatowego Konserwatora Zabytków **należą następujące czynności:**

1/ wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń dotyczących zabytków, określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w przepisach odrębnych, a w szczególności:

- *prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- *sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych i archeologicznych,*
- *sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich, rewaloryzacyjnych, archeologicznych, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach,*
- *wydawanie decyzji i opinii związanych z prowadzeniem prac konserwatorskich, restauratorskich, budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych lub innych działań przy zabytku, jego otoczeniu lub na obszarach wpisanych do rejestru zabytków,*
- *wydawanie decyzji i opinii związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego i prowadzeniem badań archeologicznych,*

- wydawanie decyzji i opinii związanych z wycinką drzew i krzewów oraz przeprowadzaniem prac rewaloryzacyjnych zabytkowych zespołów zieleni projektowanej (parki, ogrody, cmentarze, aleje itp.),
- opiniowanie projektów decyzji o warunkach zabudowy,
- opiniowanie projektów decyzji o lokalizacji celu publicznego,
- opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (z wyjątkiem projektów planów obejmujących całą gminę).

2/ upowszechnianie wiedzy o zabytkach przy współpracy z Wydziałem Promocji,

3/ prowadzenie i aktualizowanie podstawowej dokumentacji zabytków,

4/ prowadzenie dla każdego zabytku zbioru dokumentów zawierającego p.w. kartę ewidencyjną, dokumentację prawną, konserwatorską, historyczną, ikonograficzną i inwentaryzacyjną i in.,

5/ umieszczaniem na zabytkach nieruchomych odpowiednich znaków lub zapisów,

6/ wydawaniem decyzji o zabezpieczeniu dobra kultury w formie ustanowienia tymczasowego zajęcia,

7/ ustanawianiem społecznych opiekunów zabytków,

8/ wspieraniem na wniosek zainteresowanych gmin, podjętych przez nie inicjatyw tworzenia parków kulturowych,

9/ wspieraniem na wniosek zainteresowanych stron inicjatyw społecznych w sprawie wystąpienia do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie ustanawiania Pomników Historii,

10/ współpraca z innymi organami administracji publicznej.

Na mocy porozumienia z dnia 24. marca 2009 r. z kompetencji Powiatowego Konserwatora Zabytków **wyłącza się** następujące sprawy:

- prowadzenie rejestru zabytków na terenie województwa wielkopolskiego,
- wydawanie decyzji o wpisie zabytku do rejestru
- prowadzenie wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- wydawanie pozwoleń na czasowy wywóz zabytku za granicę oraz zaświadczeń, że wywożone przedmioty nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę,
- wydawanie pozwoleń na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków stanowiących własność

Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek,

- *zabytki ruchome,*
- *opiniowanie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gmin oraz z zakresu uzgadniania projektów planów miejscowych obejmujących ten teren CAŁEJ gminy określonych w art. 11 pkt. 8 lit c. art. 17 pkt. 7 lit c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,*

<http://www.bip.powiat.poznan.pl/2074.powiatowy-konserwator-zabytkow.html>

1.3. Cele opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Nadrzędnym celem opracowania Programu jest zahamowanie degradacji i poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy.

Ponadto celami są:

- Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych.
- Inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych, których celem jest propagowanie znajomości zabytków wśród mieszkańców gminy oraz zaszczepianie w ich świadomości zasadności i potrzeby opieki nad zabytkami.
- Zachowanie oryginalności, odmienności gminy pozwalające na identyfikację kulturową w zglobalizowanym świecie.
- Wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

1.4. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

1.4.1. Konstytucja R.P. z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483)

Zgodnie z art. 5: *Rzeczpospolita Polska strzeże (...) dziedzictwa narodowego. Rozumiejąc zabytki, jako dobro narodowe, wspólne, art. 82 konstytucji mówi: obowiązkiem obywatela (...) jest troska o dobro wspólne.*

1.4.2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446),

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. sprawy kultury (w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1.4.3. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.),

Ustawa, w zakresie ochrony zabytków, nakłada na gminę następujące obowiązki i uprawnienia:

- a) Prawo utworzenia przez Radę Gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji (art. 16 ust. 1)
- b) Obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu.
Studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez Konserwatora (art. 18, art. 19 i art. 20).
- c) Obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4).
- d) Przyjmowanie zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 32 ust.1 pkt. 3 i ust.2).
- e) Przyjmowanie zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 33 ust. 1 i ust. 2).
- f) Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada Gmina (art. 71 ust. 1 i 2).

- g) Prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, w trybie określonym przepisami odrębnymi, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 81).
- h) sporządzanie przez Wójta gminy i przyjmowanie przez Radę Gminy na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1, ust. 2, ust. 3 i ust.4). Co dwa lata Wójt Gminy sporządza i przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu (art. 87 ust. 5).

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie kraju:

2.1.1 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017 został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 roku.

W programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych aspektach:

- organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,
- stanu zachowania zabytków w Polsce w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,
- komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

W programie krajowym za główny cel uznano:

Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków,

a dla jego realizacji założono trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i interpretacji.

Cele te będą realizowane w ramach szczegółowych zadań, a dla ich wykonania opracowano szczegółowy harmonogram oraz plan finansowy.

W programie krajowym uwzględniono następujące zagadnienia horyzontalne- tematy wiodące, min.:

- podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych...,
- zwiększenie społecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.),
- zwiększenie zaangażowania samorządów ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków.

2.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu:

2.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego.

„Strategia rozwoju województwa Wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w „Strategii rozwoju województwa” stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co jej ustalenia mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego.

Formułę strategii oparto o następujące przesłanki:

- a) Promocja posiadanych przez województwo uwarunkowań geograficznych, takich jak: położenie, czy środowisko przyrodnicze, oraz uwarunkowań kulturowych opartych o wielowiekową tradycję.
- b) Ochrona posiadanych dóbr kultury, w tym zabytków i ich efektywnie wykorzystanie.
- c) Stworzenie warunków dla wzrostu poziomu życia wszystkim mieszkańcom regionu.

W szczególności strategia definiuje działania mające na celu zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy. Proponuje unowocześnienie struktury gospodarki lokalnej, a w tym zwiększenie udziału kultury (również zabytków). Wśród celów operacyjnych Strategii zakłada się m.in. wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego, które w rozwoju Wielkopolski powinno pełnić kilka

następujących funkcji. Po pierwsze powinno być czynnikiem integracji społecznej. Po drugie powinno stanowić instrument promocji regionu, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego. Po trzecie powinno być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Realizacja tych funkcji powinna być zrealizowana przez inwestycje w instytucje kultury, ochronę dorobku kulturalnego, wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu i promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.

2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

W dniu 26 listopada 2001 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLII/628/2001 powołał do życia Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. W dniu 26 kwietnia 2010 roku przyjęta została uchwała XLVI/690/2010 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie zmiany Planu.

W planie wyznaczono główne cele polityki przestrzennej, zasady ich realizacji oraz przyjęte kierunki działań polityki przestrzennej w zakresie ochrony środowiska kulturowego. Za jedną z czołowych zasad zagospodarowania przestrzennego województwa uznano zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W Planie znalazła się charakterystyka najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego w tym położonego w obrębie powiatu poznańskiego i wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta Stęszew.

W zakresie ochrony środowiska kulturowego m.in. za najważniejsze zadania planu uznano:

- *rewaloryzację ośrodków miejskich i wiejskich o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym;*
- *wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne;*
- *ochronę miejsc szczególnie cennych dla kultury narodowej (wymienionych w planie jako najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego);*
- *ochronę i zagospodarowanie pod kątem turystycznym zabytków i historycznych miejsc na szlakach kulturowych.*

2.2.3 Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016.

W dniu 28 października 2013 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą nr XXXVIII/763/13 przyjął Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016.

Przyjęty program ma m.in. na celu:

- *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- *uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków;*
- *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

W punkcie 9 programu *Założenia Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016* stwierdzono:

Zadaniem podstawowym Samorządu Województwa Wielkopolskiego jest zapewnić prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu. Jednak ustawa o zabytkach i opiece nad zabytkami narzuca także szersze działanie sprecyzowane na wstępie niniejszego opracowania jako cele wynikające z art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ponadto uchwalono, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego w miarę posiadanych środków będzie realizował następujące cele:

Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków, w tym opiekę nad zabytkami nieruchomymi, ruchomymi, archeologicznymi i opiekę nad dziedzictwem niematerialnym.

Ochronę zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego.

Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków.

Promocję dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego

Upowszechnianie wiedzy o regionie.

2.2.4. Program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2016-2019

W dniu 27 czerwca 2016 roku Rada Powiatu w Poznaniu, uchwałą nr XVI/214/V/2016 przyjęła Program opieki nad zabytkami na lata 2016-2019.

W rozdziale 1 (*Wstęp*) określony został cel oraz podstawy prawne opracowania Programu.

W rozdziale 2 (*Uwarunkowania zewnętrzne*) odniesiono się do podstawowych dokumentów prawnych m in. *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017; Wielkopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.*

W rozdziale 3 (*Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu*).

W podrozdziale 3.1 (*Zabytki nieruchome na terenie powiatu poznańskiego*), wśród 9 historycznych układów urbanistycznych wymieniono Stęszew. Do najcenniejszych zabytków architektury sakralnej w powiecie zaliczono kościół parafialny p.w. Św. Trójcy z 2 poł. XV w oraz kościół filialny NMP Niepokalanie Poczętej z 1905 roku w Stęszewie. Wspomniano również gotycki kościół p.w. św. Barbary z 1463 roku w Tomicach, drewniany kościół p. w. Św. Jadwigi w Łodzi oraz poewangelicki w Jeziorkach. Za jedną z cech charakterystycznych dla krajobrazu kulturowego powiatu poznańskiego uznano dużą ilość pałaców i dworów. Wśród ponad 119 obiektów znajdujących się w ewidencji (68 w rejestrze zabytków) wymieniono neogotycki pałac w Będlewie, neorenesansowy w Modrzu oraz pałac w Strykowie, szachulcowy dwór z Łopuchowa, a wśród najbardziej malowniczych parków dworskich wymieniono założenie w Strykowie.

W podrozdziale 3.2 (*Wykaz zabytków ruchomych na terenie powiatu poznańskiego*) do najciekawszych zaliczono wyposażenie i wystrój wnętrza kościoła parafialnego p.w. Św Trójcy w Stęszewie oraz kościoła p.w. Św. Barbary w Tomicach. Planowane są dalsze wpisy do rejestru zabytków ruchomych znajdujących się na terenie gminy Stęszew w tym wyposażenia i wystroju w kościele p.w. NMP Niepokalanie Poczętej w Stęszewie oraz wystroju wnętrz (hall, jadalnia, salon) w Będlewie. W sumie w ewidencji zabytków ruchomych na terenie Gminy znajdują się 132 obiekty, z czego 6 zostało wpisanych na podstawie dwóch decyzji do rejestru zabytków. Wśród ciekawych obiektów na terenie powiatu poznańskiego prezentujących historię regionu i miejscowości wymieniono Muzeum Regionalne w Stęszewie.

W podrozdziale 3.3. (*Zabytki archeologiczne*) Wśród wpisanych do rejestru 50 obiektów zlokalizowanych na terenie powiatu poznańskiego, na obszarze gminy Stęszew znajdują się: fundamenty zamku z XIV wieku oraz domniemane grodzisko średniowieczne, 1 grodzisko oraz 1 osada. W wykazie stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej wymieniono grodziska w Modrzu (stanowisko 5- AZP 56-25/5) oraz Sapowicach (stanowisko 5- AZP 55-24).

W podrozdziale 3.4 (*Krajobraz kulturowy*) w wykazie obszarowych wpisów do rejestru zabytków ujęto układ urbanistyczny miasta Stęszew.

W rozdziale 4 (*Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami i dziedzictwa kulturowego*), w podrozdziale 4.1 (*Stan zachowania zabytków nieruchomych...*), omówiony został stan zachowania obiektów nieruchomych (urbanistyka i ruralistyka, architektury sakralnej i cmentarzy, zespołów rezydencjalno-parkowych i zabudowań folwarcznych, budynków użyteczności publicznej i domów mieszkalnych). Wśród obiektów zachowanych w bardzo dobrym stanie wymieniono m. in. kościoły w Stęszewie. W odniesieniu do obiektów rezydencjalnych stwierdzono, że stan zachowania dworów i pałaców w powiecie poznańskim jest zróżnicowany. W rozdziale tym scharakteryzowano również szlaki turystyczne funkcjonujące w powiecie poznańskim, w tym przebiegające przez teren gminy Stęszew *Rowerowy Pierścień Powiatu Poznańskiego*, liczący 173 km długości.

W podrozdziale 4.3 (*Chronione wartości przyrodnicze krajobrazu kulturowego*), wymieniono wśród rezerwatów przyrody leżący częściowo na terenie gminy Stęszew Wielkopolski Park Narodowy. Wymieniono również trzy obszary specjalnej ochrony ptaków i siedlisk wchodzące w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”: ostoja wielkopolska na terenie WPN, ostoja siedliskowa Będlewo-Bieczyny oraz ostoja ochrony ptaków doliny Samicy. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 14 pomników przyrody. Wśród nich wymienione jest „źródło wodne” w gminie Stęszew.

W podrozdziale 4.4 (*Dokumenty i opracowania*) stwierdzono, że powiatowy program opieki nad zabytkami zgodny jest z innymi dokumentami strategicznymi powiatu, w tym m.in.: *Strategią rozwoju Powiatu Poznańskiego 2006-2013*, *Programem ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego*, *Raportem o stanie zabytków w powiecie poznańskim*.

W rozdziale 5 (*Zabytki nieruchome stanowiące własność powiatu poznańskiego*) wśród kilku obiektów wymieniono dworek wraz z zespołem parkowym w Skrzyńkach, który Powiat Poznański nabył w listopadzie 2015 roku.

W rozdziale 6 (*Zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami realizowane w latach 1999-2015*), w podrozdziale 6.1 wymieniono kwoty, które przeznaczono w powiecie poznańskim

na ochronę i konserwację zabytków. Na terenie gminy dofinansowano konserwację kościoła w Tomicach (253 442,94 zł). Dofinansowano również prace renowacyjne w kościołach p.w. Św. Idziego w Modrzu (75 000 zł) i p.w. Św. Jadwigi Śląskiej w Łodzi (40 000 zł) oraz renowację dokumentów i sztandaru w Muzeum Regionalnym w Stęszewie (8 000 zł).

W rozdziale 7 (*Analiza SWOT*) omówiono stan obecny i perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Poznańskiego. Analizę ujęto w układzie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

W rozdziale 8 (*Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami*) stwierdzono, że cele wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami zostały określone w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 roku. Ponadto wymieniono 7 podstawowych celów:

- **I:** *Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.*
- **II:** *Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.*
- **III:** *Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.*
- **IV:** *Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.*
- **V:** *Podjęcie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.*
- **VI:** *Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.*
- **VII:** *Podjęcie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

W rozdziale 9 (*Kierunki działań dla realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami. Podział na obszary, projekty i zadania*) zaplanowano m.in. następujące działania: w podpunkcie 1.5. wymieniono modernizację w latach 2016-2018 dworu w Skrzyńkach na potrzeby ośrodka szkoleniowo-konferencyjnego dla powiatu poznańskiego. Efektem ma być 3 gwiazdkowy obiekt z zapleczem rekreacyjnym, gastronomicznym i salami konferencyjnymi. W punkcie 2 udzielanie na wnioski zainteresowanych podmiotów dotacji celowych i na

sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu poznańskiego wpisanych do rejestru zabytków, niebędących własnością powiatu. Zasady udzielania dotacji określono w Uchwale Rady Powiatu Poznańskiego nr XXIX/270/IV/2013 z dnia 27 czerwca 2013 roku.

W rozdziale 10 (*Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami Monitoring działania programu*) określono instrumenty prawne i instytucjonalne, instrumenty finansowe oraz monitoring działania programu.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

W myśl art. 6 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości.

W myśl art. 6 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości.

Zasoby dóbr kultury w gminie Stęszew przedstawia się następująco: w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych (zweryfikowanej w roku 2016) znajduje się 522 obiekty, z czego 40 (zgrupowanych w 21 zespołach) wpisanych jest na mocy 25 decyzji do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Wśród zabytków ruchomych pięć zespołów wpisanych jest na mocy 6 decyzji do rejestru zabytków. Na terenie gminy odnotowano także 10 parków, 10 cmentarzy oraz około 547 stanowisk archeologicznych (z wyłączeniem stanowisk archiwalnych o nieznannej lokalizacji) w tym, 3 ujęte w rejestrze zabytków.

3.1. Obiekty zabytkowe, nieruchome wpisane do rejestru zabytków, o największym znaczeniu dla gminy Stęszew

BĘDLEWO

1/ ZESPÓŁ PAŁACOWO- FOLWARCZNY, OB. PAN:

a/ pałac, 1866, nr rej.: 1493/A z 27.11.1973

b/ budynek bramny, 2 poł. XIX w., j.w.

c / park, pocz. XIX w. j.w

d/ stróżówka, 1866, nr rej.: 2/A z 24.03.1999

e/ stajnia wyjazdowa, 1866, nr rej.: j.w.

f/ folwark, nr rej.: 3/A z 24.03.1999:

- 4 obory, chlewnie, 2 poł. XIX

- 2 stodoły, 2 poł. XIX

- kuźnia, 2 poł. XIX

- dom ogrodnika, 2 poł. XIX

JEZIORKI

2/ KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, OB. RZYM.-KAT. FIL. P.W. ŚW. TERESY, 1896-97,
nr rej.: 2628/A z 24.09.1997

3/ PARK, XVIII/XIX, nr rej.: 1809/A z 20.08.1980

ŁÓDŹ

4/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA P.W. ŚW JADWIGI

a/ kościół p.w. Św. Jadwigi, drewn., 1610, 1854, nr rej.: 2402/a z 21.12.1932

b/ dzwonnica, drewn., 1863, nr rej.: 1099/A z 29.04.1970

MODRZE

5/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW IDZIEGO, nr rej.: 750/Wlkp/A z 21.12.1932 i
z 5.06.2009

a/ kościół par. p.w. św. Idziego, (1784), 1936

b/ cmentarz kościelny,

c/ ogrodzenie z bramami, mur.,

6/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

a/ pałac, 2 poł. XIX, 1930, nr rej.: 1819/A z 5.02.1981

b/ park, 1 poł. XIX, , nr rej.: 1819/A z 5.02.1981

c/ spichrz, 1840, , nr rej.: 1819/A z 5.02.1981

SAPOWICE

7/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY, poł. XIX, nr rej.: 1786/A z 31.05.1979:

a/ pałac

b/ park

SKRZYNKI

8/ DWÓR, 2 poł. XIX, nr rej.: 2188/A z 29.05.1990

STĘSZEW

9/ HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA, XIV-pocz.XX,
nr rej.: 690/Wlkp/A z 14.08.2008

10/ KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚWIĘTEJ TRÓJCY, 2 poł. XV, XVIII,

nr rej.: 2409/A z 21.12.1932

11/ KOŚCIÓŁ FIL. P.W. NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NMP, ul. Kościańska 39, 1905,

nr rej.: 781/Wlkp/A z 26.03.2012

12/ POZOSTAŁOŚCI ZAMKU (?), TZW. PAŃSKA GÓRA, nr rej.: 2410/A z 14.01.1933

13/ DOM, RYNEK 8, szach., XVIII/XIX, nr rej.: 1185/A z 24.07.1970

14/ DOM, RYNEK 9, pocz. XIX, nr rej.: 1186/A z 24.07.1970

15/ DOM, RYNEK 19, szach., XVIII/XIX, nr rej.: 1187/A z 24.07.1970

16/ PRZEPUST CEGLANY, NA TRASIE POZNAŃ-WROCŁAW, pocz. XX,
nr rej.: 1902/A z 14.01.1983

STRYKOWO

17/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY:

a/ pałac, 1900, nr rej.: 2210/A z 7.08.1991

b/ park, pocz. XX, nr rej.: 1813/A z 20.08.1980

TOMICJE

18/ KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. BARBARY, 1463, XVIII, nr rej.: 2412/A z 21.12.1932

TRZEBAW

19/ RUINY ZAMECZKU KLAUDYNY POTOCKIEJ, NA WYSPIE JEZIORA
GÓRCKIEGO, 1822, nr rej.: 1753/A z 17.03.1977

20/ PARK DWORSKI, 2 poł. XIX, nr rej.: 1837/A z 25.02.1981

WRONCZYN

21/ PARK DWORSKI, nr rej.: 1847/A z 20.03.1981

3.2. Obiekty z terenu gminy Stęszew znajdujące się w ewidencji zabytków, wskazanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w Gminnej Ewidencji Zabytków. Obiekty podkreślone kolorem żółtym są własnością Gminy Stęszew.

BĘDLEWO

1/ ZESPÓŁ PAŁACOWO- FOLWARCZNY (Parkowa 1)

a/ pałac mur., 1866, remont. lata 80 XX w.

b/ kordegarda mur., 1866.

c/ wieża bramna przy pałacu, mur 1866.

d/ oficyna pałacowa, mur 4 ćwierć XIX w.

e/ stajnia pałacowa, mur. 1866 rok, 1905 rok

f/ park krajobrazowy XVIII wiek / pocz. XIX wieku

g/ ogrodzenie, ul. Mosińska, mur., 1 ćw. XX wieku

h/ brama wjazdowa, ul. Parkowa 1, mur. 1 ćw. XX wieku

folwark

i/ obora I, mur. k. XIX wieku

j/ obora II mur., k. XIX/ p. XX wieku.

k/ kuźnia k. XIX wieku

l/ magazyn k. XIX wieku

- ł/ chlewnia, mur., k. XIX wieku
- m/ stodoła I, mur. k XIX wieku
- n/ stodoła II, mur., k.XIX wieku
- o/dom ogrodnika, mur. k. XIX wieku
- kolonia*
- p/ czworak, ul. Mosińska 20 (dawn. 58), szach. 3 ćw. XIX wieku
- r/ sześciorak, ul. Wiejska 64, mur. 1904
- s/ sześciorak, ul. Wiejska 66, mur. k. XIX wieku
- t/ ośmiorak, ul. Wiejska 65, mur. 1889

2/ KAPLICA (Wiejska/Łąkowa), mur. , l. 60 XIX w.

3/ ZESPÓŁ SZKOŁY (ul. Szkolna 4)

- a/ szkoła, mur., 1910
- b/ pralnia, mur., 1910
- c/ budynek gospodarczy, 1 ćw. XX wieku

4/ ZESPÓŁ SZKOŁY (ul. Wiejska 54)

- a/ szkoła, mur., 1858
- b/ budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX wieku

5/ GOSPODA (Wiejska 52), mur., 1889.

6/ GOSPODA (Wiejska 63), mur., l.20 XX wieku

7/ STODOŁA (ul. Wiejska 38), glin., ok. 1900

8/ DOM (Wiejska 59), mur. k XIX wieku.

GÓRKA

9/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a/ kancelaria, mur, pocz. XX wieku
- b/ budynek gospodarczy, pocz. XX wieku
- c/ chlewnia, mur., pocz. XX wieku
- d/ obora, mur. pocz. XX wieku

JEZIORKI

10/ KOŚCIÓŁ FILIALNY P. W. ŚW. TERESY (ul. Pocztowa), parafia Słupia, mur., 1897

11/ ZESPÓŁ PAŁACOWO- FOLWARCZNY (Plac Parkowy)

- a/ pałac (Plac Parkowy 7), mur., k. XIX wieku, lata 20 XX wieku
- b/ dom dyrektora (Ogrodowa 2), mur. 1936
- c/ kancelaria (Plac Parkowy 2), mur., 1885
- d/ łaźnia (Ogrodowa), mur. XIX / XX wiek, 1905
- e/ gorzelnia, kotłownia (Plac Parkowy 2), mur., 1875
- f/ stajnia, kuźnia, warsztaty (Parkowy 2), mur., XIX / XX wiek
- g/ obora (Plac Parkowy 2), mur. 1893
- h/ stajnia (Plac Parkowy 2), mur.1894
- i/ lodownia (Plac Parkowy 2), mur., XIX wiek
- j/ garaż pługów parowych (Plac Parkowy 2), mur., 1910
- k/ stodoła (Plac Parkowy 2), mur. k. XIX wieku
- l/ sala widowiskowa (Ogrodowa), mur. 1903**

m/ park krajobrazowy (Plac Parkowy 2) XVIII / XIX wiek
n/ dom (Ogrodowa 3), mur., k. XIX/ pocz. XX wieku
o/ dom (Plac Parkowy 5) „stary dwór”, mur., XIX/XX wiek
p/ piwnica (Plac Parkowy), mur., XIX/XX wiek
r/ ogrodzenie parkowe, mur.-met./ XIX/XX wiek
kolonia
s/ dom wielorodzinny (Bukowska 5), mur. XIX/ XX wiek
t/ dom wielorodzinny (Bukowska 7), mur. XIX/ XX wiek

ul. Bukowska

12/ GOŚCINIEC, OB. NR 1, mur., 1829, rozbud. 1905
13/ DOM NR 3, mur., 1860
14/ DOM NR16, mur., 1884

ul. Ogrodowa

15/ DOM NR 6, mur., 1846

Ul. Pocztowa

16/ DOM NR 4/5, szach., 1899
17/ DOM NR 6, mur. pocz. XX wieku
18/ DOM NR 7, mur. pocz. XX wieku
19 / DOM NR 8, mur. pocz. XX wieku
20/ DOM NR 9, mur. pocz. XX wieku

Ul. Poznańska

21/ DOM NR 4, mur. 1874

22/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Pocztowa),

KRAPLEWO

Ul. Kanałowa

23/ DOM NR 6, mur., k. XIX wieku
24/ DOM NR 2, mur. pocz. XX wieku
25/ DOM NR 8, mur. k. XIX wieku
26/ DOM NR 9, mur. k. XIX wieku
27/ DOM NR 10, mur. k. XIX wieku
28/ DOM NR 11, mur. k. XIX wieku

ŁÓDŹ

29/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. JADWIGI i MACIEJA APOSTOŁA
(ul. Szkolna 26)

a/ kościół parafialny, drewn.,1610, restaur. 1784, rozbud. 1854, 1936
b/ dzwonnica, drewn., XVIII/XIX w, restaur. 1863
c/ brama mur., XVIII wiek,
d/ ogrodzenie mur, k. XIX wieku
e/ cmentarz parafialny, 1786
f/ plebania, mur. k. XIX wieku

30/ DOM PARAFIALNY (ul. Szkolna 27), mur. 1911

31/ SZKOŁA (ul. Szkolna 24), mur., pocz. XX wieku

Ul. Szkolna

32/ ZAGRODA NR 12

- a/ dom, mur., k. XIX wieku
- b/ stodoła, mur. k XIX wieku
- c/ obora, mur. k. XIX wieku

33/ ZAGRODA NR 21

- a/ dom, mur., k. XIX wieku
- b/ obora, mur. 1895

34/ DOM NR 25. Mur., pocz. XX wieku

MODRZE

35/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW IDZIEGO

- a/ kaplica p.w. Świętego Krzyża i kościół, mur. 1784, rok, kościół z lat 30 XX wieku
- b/ cmentarz rzymskokatolicki, XVIII wiek
- c/ organistówka, mur. pocz. XX wieku
- d/ ogrodzenie z 3 bramami, 2 poł. XIX wieku
- e/ plebania, mur. pocz. XX wieku

36/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY (ul. Robocza 14, 15)

- a/ pałac, mur. 1880, przebud. lata 30 XX wieku
- b/ brama w ogrodzeniu pałacu, k XIX wieku
- c/ ogrodzenie, mur., k. XIX wieku
- d/ park krajobrazowy, 1 poł. XIX wieku
- e/ spichlerz, magazyn, mur. koniec XIX wieku
- f/ gorzelnia, mur., k. XIX wieku
- g/ stajnia koni roboczych, mur., 1870
- h/ żrebięciarnia, mur., początek XX wieku
- i/ obora, mur. 1870
- j/ stodoła, mur., 1890
- k/ stodoła 1890, mur. 1890
- l/ ogrodzenie folwarku pocz. XX wieku

37/ KOLONIA MIESZKALNA

Ul. Kościuszki

- a/ dom nr 55, mur., 1870
- b/ czworak nr 60, mur., 1905
- c/ czworak nr 61), mur., 1915

Ul. Poznańska

- d/ dom owczarza, mur.,1890 rok

Ul. Robocza

- e/ czworak nr 1, mur., XIX / XX wieku
- f/ czworak nr 2, mur ., 1912
- g/ czworak nr 5, mur ., 1905
- h/ czworak nr 6, mur ., 1915
- i/ czworak nr 10, mur ., 1874
- j/ czworak nr 11, mur ., 1912
- k/ dom nr 15, mur ., 1870

38/ SZKOŁA (ul. Kościuszki 14), mur. pocz. XX wieku

39/ ZAJAZD (ul. Poznańska 13), mur., k. XIX wieku

Ul. Kościuszki

40/ DOM NR 9, mur., 1911

41/ DOM NR 17, mur., k. XIX wieku

42/ DOM NR 18, mur., pocz. XX wieku

43/ DOM NR 20, mur., 2 poł. XIX wieku

Ul. Łąkowa

44/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku

45/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Poznańska), XIX/XX wieku

46/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Poznańska), XX wiek

PIEKARY

47/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY (ul. Wjazdowa 2)

a/ rządówka, mur., pocz. XX wieku

b/ obora, mur., k. XIX wieku

c/ spichlerz, mur., k. XIX wieku

d/ stodoła, mur., koniec XIX wieku

e/ czworak (Dobieżyńska 2), mur., 2 poł. XIX wieku

f/ dom nr 3, mur., 1 poł. XIX wieku- dom pracowników folwarcznych

g/ dom nr 4, mur., k. XIX wieku- dom pracowników folwarcznych

h/ dom nr 5, mur., k. XIX wieku- dom pracowników folwarcznych

i/ budynek gospodarczy przy nr 4/5, mur., k. XIX wieku

Ul. Kanałowa

48/ DOM NR 17, mur., 1911

49/ DOM NR 15, mur., 1926

50/ DOM NR 13, mur. pocz. XX wieku

51/ ZAGRODA NR 2

a/ dom, mur., XIX/XX wieku

b/ obora, mur., XIX/XX wieku

c/ stodoła, mur., XIX/XX wieku

52/ DOM NR 1 (dawn. szkoła?), mur., pocz. XX wieku

53/ BUDYNEK GOSPODARCZY (przy domu nr 1), mur./drewn., pocz. XX wieku

SAPOWICE

54/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY (ul. Bukowska 27, 25, 24)

a/ pałac, mur., 2 połowa XIX wieku

b/ brama w ogrodzeniu, mur, po poł. XX wieku

c/ park krajobrazowy, 1 poł. XIX wieku.

d/ oficyna pałacowa, mur., 1910

e/ obora, mur., 1900

f/ stajnia, mur., 1890

g/ stajnia i powozownia, obecnie magazyn, mur., 1890

h/ paszarnia, mur., 1900

- i/ stodoła, mur., 1885
 - j/ stodoła, mur., 1885
 - k/ kuźnia i stelmacharnia, mur., ok. 1900
 - l/ obora, mur., 1885
- 55/ ZESPÓŁ KROCHMALNI (Bukowska 31)
- a/ krochmalnia, kotłownia, mur. ok. 1900
 - b/ magazyn, mur. ok. 1900
 - c/ waga, mur. ok. 1900
 - d/ budynek gospodarczy, mur. ok. 1900

- 56/ KOLONIA MIESZKALNA (ul. Bukowska)
- a/ dwojak nr 26, mur. XIX / XX wieku
 - b/ dwojak nr 29, mur. XIX / XX wieku
 - c/ czworak nr 33, mur., ok. 1900
 - d/ dwojak nr 35, mur. XIX / XX wieku
 - e/ dwojak nr 37, mur. XIX / XX wieku
 - f/ czworak nr 39/41, mur., ok. 1900
 - g/ dom nr 43, mur., ok. 1900
 - h/ czworak nr 45, mur., ok. 1900
- ul. Jeziorna
- i/ czworak, mur. ok. 1900

- 57/ SZKOŁA (ul. Wąska 22), mur., k. XIX wieku

Ul. Wąska

- 58/ ZAGRODA NR 8
- a/ dom, mur. k. XIX wieku
 - b/ obora, mur. k. XIX wieku
- 59/ ZAGRODA NR 11
- a/ dom, mur. 1912
 - b/ budynek gospodarczy, mur. 1891
- 60/ ZAGRODA NR 12
- a/ dom, mur. 1936
 - b/ budynek gospodarczy, mur. pocz. XX wieku
- 61/ DOM NR 13, mur., 1 poł. XIX wieku
- 62/ BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY W ZAGRODZIE NR 14, mur., l. 20 XX wieku

SKRZYNKI

- 63/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY (ul. Dworcowa)
- a/ pałac, mur., ok. poł. XIX wieku
 - b/ park pałacowy, poł. XIX wieku
 - c/ stodoła folwarczna, mur. k. XIX wieku
 - d/ gorzelnia, mur., 2 poł. XIX wieku
 - e/ ogrodzenie, mur., 2 poł. XIX wieku
- kolonia*
- f/czworak (Dworcowa nr 1), mur., 2 poł. XIX wieku
 - g/ czworak (Dworcowa nr 2), mur., 4 ćw. XIX wieku
 - h/ czworak (Wodna nr 2), mur., 4 ćw. XIX wieku

SŁUPIA

- 64/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA P.W. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH

- a/ kościół, mur., 1849-1850, 1912
- b/ plebania, mur., 1874-1884
- c/ dom katolicki (parafialny), mur., 1913
- d/ dzwonnica, mur, 1 ćw. XX wieku
- e/ cmentarz przykościelny, XIX, XX wiek
- f/ ogrodzenie wokół kościoła, mur, po poł. XIX wieku
- g/ ogrodzenie wokół plebani, mur. lata 90. XX wieku
- h/ budynek gospodarczy przy plebani, mur., pocz. XX wieku

ul. Słoneczna

- 65/ DOM NR 4, mur., 1908
- 66/ DOM NR 5, mur., 1 ćw. XX wieku
- 67/ REMIZA, mur., 1911

- 68/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Szkolna), 1850
- 69/ OGRODZENIE CMENTARNE, mur., l. 90. XIX wieku

SMĘTÓWKO

- 70/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY
 - a/ owczarnia, mur. 1860
 - b/ czworak, mur. k. XIX wieku
 - c/ czworak, mur. k. XIX wieku

SROCKO MAŁE

- 71/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (Srocko Małe 48)
 - a/ dwór, mur., XIX / XX wieku
 - b/ park, XIX wiek
 - c/ obora, mur., XIX/ XX wieku
 - d/ obora, mur., XIX/ XX wieku
 - e/ obora, mur., XIX/ XX wieku
 - f/ stodoła, mur., XIX/ XX wieku
 - g/ czworak (nr 3), mur., k. XIX wieku
 - h/ czworak (nr 4), mur., k. XIX wieku
- 72/ PRZEPUST DROGOWY (Szosa Krajowa Nr 5), mur., 1910

STĘSZEW

- 73/ UKŁAD URBANISTYCZNY, XIV-XX wiek
- 74/ GÓRA ZAMKOWA-ZIEMNY RELIKT ZAMKU, XIV-XVI wiek
- 75/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW TRÓJCY (ul. Kościelna 3)
 - a/ kościół, mur, ok. 1468, restaur. 1726, przebud. 1771, 1937
 - b/ ogrodzenie z bramami, mur. 1726, po 1915
 - c/ wikariat, mur., k. XIX
 - d/ cmentarz rzymsko-katolicki
- 76/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA FIL. P.W. NMP Niepokalanie Poczętej (Kościańska 39)
 - a/ kościół., mur 1905
 - b/ plebania, mur., 2 poł. XIX wieku

- 77/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY
 - a/ dwór (ul. Poznańska 16), mur. , pocz. XX wieku
 - b/ oficyna (ul. Poznańska 16a), mur. XIX/XX wiek
 - c/ park (ul. Poznańska 16), poł. XIX wieku

folwark (ul. Mosińska)

- d/ kancelaria, mur., pocz. XIX wieku
- e/ stajnia, cielętnik, warsztat, mur. k. XIX wieku
- f/ obora, mur., 1880
- g/ spichlerz, mur. 1891
- h/ bukaciarnia, mur., k. XIX wieku
- i/ wozownia, mur. k. XIX wieku
- j/ magazyn nawozów, mur. k. XIX wieku
- k/ stajnia, mur. XIX/XX wieku
- l/ budynek przemysłowy, mur., 1880
- m/ kuźnia, mur. k. XIX wieku,
- n/ stodoła, mur. pocz. XX wieku

78/ ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO (ul. Składowa)

- a/ dworzec kolejowy, mur. przed 1909
- b/ magazyn pocztowy, mur. przed 1909
- c/ szalet, mur., przed 1909
- d/ wieża ciśnień., przed 1909
- domy pracowników kolejowych ul. Trzebawska*
- e/ dom nr 1, mur., 1909
- f/ dom nr 3, mur., 1909
- g/ budynek gospodarczy przy domu nr 3, przed 1909
- h/ dom nr 5, mur. przed 1909

79/ WIADUKT KOLEJOWY (ul. Kościelna), mur., przed 1909

80/ SZKOŁA (ul. Szkolna 1), mur., 1876

81/ SZKOŁA (ul. Wojska Polskiego 18), mur., pocz. XX wieku

82/ REMIZA (ul. Poznańska), mur. k. XIX wieku

83/ POSTERUNEK POLICJI (ul. Poznańska 19), mur. pocz. XX wieku

84/ POCZTA (ul. Poznańska 21), mur., pocz. XX wieku

85/ DOM STARCÓW (ul. Szpitalna 3), mur., 1895

86/ DOM BRACTWA KURKOWEGO (ul. Kościańska 73), mur., 3 ćw. XIX wieku

87/ OGRODZENIE (ul. Poznańska – dany kościół ewangelicki), mur. k. XIX wieku

ul. Białego

88/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku

89/ DOM NR 2, mur., k. XIX wieku

ul. Błażejewskiego

90/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku

ul. Bukowska/ Lipowa

91/ DOM NR 5, mur., l. 30. XX wieku

ul. Dworcowa

92/ DOM NR 20, mur., XIX/ XX wiek

ul. Grobla

93/ DOM NR 1, mur., 1 ćw. XX wieku

94/ DOM NR 2, mur., 1 ćw. XX wieku

95/ DOM NR 3, mur., pocz.. XX wieku

- 96/ DOM NR 4, mur., 1 ćw. XX wieku
- 97/ DOM NR 5, mur., l. 30. XX wieku
- 98/ DOM NR 6, mur., l. 30. XX wieku

ul. Kosickiego

- 99/ DOM NR 1, mur., 1 poł. XIX wieku
- 100/ DOM NR 5, mur., k. XIX wieku
- 101/ DOM NR 7, mur., pocz. XX wieku
- 102/ DOM NR 8, mur., k. XIX wieku
- 103/ DOM NR 10, mur., 4 ćw. XIX wieku
- 104/ DOM NR 11, mur., k. XIX wieku
- 105/ DOM NR 12, mur., k. XVIII wieku
- 106/ DOM NR 13, mur., k. XIX wieku
- 107/ DOM NR 14, mur., 2. poł. XIX wieku
- 108/ DOM NR 15, mur., 4 ćw. XIX wieku
- 109/ DOM NR 16, mur., 1880

Ul. Kościańska

- 110/ DOM NR 5, mur., 4 ćw. XIX wieku
- 111/ DOM NR 6, mur., l. 30. XX wieku
- 112/ DOM NR 7, mur., l. 20. XX wieku
- 113/ DOM NR 9, mur., l. 20. XX wieku
- 114/ DOM NR 11, mur., pocz. XX wieku
- 115/ DOM NR 13, mur., 3 ćw. XIX wieku
- 116/ DOM NR 14, mur., pocz. XX wieku
- 117/ OFICYNA NR 14, mur., l. 30. XX wieku
- 118/ DOM NR 15, mur., k. XIX wieku
- 119/ DOM NR 17, mur., pocz. XIX wieku
- 120/ DOM NR 18, mur., ok. poł. XIX wieku
- 121/ DOM NR 20, mur., l. 30. XX wieku
- 122/ DOM NR 22, mur., k. XIX wieku
- 123/ DOM NR 23, mur., poł. XIX wieku
- 124/ DOM NR 24, mur., l. 30. XX wieku
- 125/ DOM NR 25, mur., ok. poł. XIX wieku
- 126/ DOM NR 26, mur., poł. XIX wieku
- 127/ DOM NR 27, mur., pocz. XX wieku
- 128/ DOM NR 28, mur., poł. XIX wieku
- 129/ DOM NR 30, mur., l. 30. XX wieku
- 130/ DOM NR 33, mur., k. XIX wieku
- 131/ DOM NR 35, mur., pocz. XX wieku
- 132/ DOM NR 37, mur., 2 poł. XX wieku
- 133/ DOM NR 38, mur., k. XIX wieku
- 134/ DOM NR 40, mur., poł. XIX wieku
- 135/ DOM NR 41, mur., 1 ćw. XX wieku
- 136/ DOM NR 42, mur., 4 ćw. XIX wieku
- 137/ DOM NR 43, mur., 1 ćw. XX wieku
- 138/ ZAGRODA NR 44,
 - a/ dom, mur., 1 ćw. XX wieku
 - b/ stodoła, mur. l. 20. XX wieku
- 139/ DOM NR 45, mur., 2 poł. XIX wieku

- 140/ DOM NR 47, mur., k. XIX wieku
141/ DOM NR 51, mur., 4 ćw. XIX wieku
142/ STODOŁA NR 52, mur. pocz. XX wieku
143/ ZAGRODA NR 54
 a/ obora, mur. pocz. XX wieku
 b/ spichlerz, mur. pocz. XX wieku
 c/ stodoła, mur. pocz. XX wieku
144/ DOM NR 53, mur., k. XIX wieku
145/ DOM NR 55, mur., pocz. XX wieku
146/ STODOŁA NR 58, mur., 1923
147/ DOM NR 64, mur., 1 ćw. XX wieku
148/ DOM NR 66, mur., 1 ćw. XX wieku
149/ DOM NR 67, mur., l. 30. XX wieku
150/ DOM NR 68, mur., pocz. XX wieku
151/ DOM NR 69, mur., l. 30. XX wieku
152/ DOM NR 76, mur., pocz. XX wieku
153/ DOM NR 77, mur., k. XIX wieku
154/ DOM NR 78, mur., pocz. XX wieku
155/ DOM NR 79, mur., k. XIX wieku
156/ DOM NR 80, mur., pocz. XX wieku
157/ DOM NR 81, mur., k. XIX wieku
158/ DOM NR 82, mur., pocz. XX wieku
159/ DOM NR 83, mur., k. XIX wieku
160/ DOM NR 84, mur., pocz. XX wieku
161/ DOM NR 85, mur., k. XIX wieku
162/ DOM NR 86, mur., l. 30. XX wieku

Ul. Kościelna 1

- 163/ DOM NR 1, mur., 1876
164/ DOM NR 2, mur., 1928
165/ DOM NR 5, mur., 2 poł. XX wieku
166/ DOM NR 6, mur., 2 poł. XX wieku

Ul. Kościuszki

- 167/ DOM NR 1, mur., l. 30. XX wieku

Ul. Kórnicka

- 168/ DOM NR 9, mur., k. XIX wieku

Ul. Kręta

- 169/ DOM NR 24, mur., 1 ćw. XX wieku

Ul. Kuśnierska

- 170/ DOM NR 1, mur., 4 ćw. XIX wieku
171/ DOM NR 2, mur., 3 ćw. XIX wieku
172/ DOM NR 4, mur., 1 poł. XIX wieku
173/ DOM NR 5, mur., k. XIX wieku

Ul. Laskowa

- 174/ DOM NR 2, mur., k. XIX wieku

175/ DOM NR 4, mur., k. XIX wieku
176/ DOM NR 8, mur., k. XIX wieku
177/ DOM NR 10, mur., k. XIX wieku
178/ DOM NR 12, mur., k. XIX wieku
179/ DOM NR 15, mur., pocz. XX wieku
180/ DOM NR 17, mur., pocz. XX wieku
181/ DOM NR 26, mur., 1906
182/ DOM NR 28, mur., 1936/1937

Ul. Mosińska

183/ DOM NR 7, mur. 4 ćw. XIX wieku

Ul. Ogrodowa

184/DOM NR 2, mur., 3 ćw. XIX wieku
185/DOM NR 4, mur., poł. XIX wieku
186/DOM NR 5, mur., 2 poł. XIX wieku
187/DOM NR 8, mur., 3 ćw. XIX wieku
188/DOM NR 11, mur., k. 2 poł. XIX wieku

Ul. Polna

189/ ZAGRODA NR 1
a/ obora, mur. pocz. XX wieku

Ul. Poznańska

190/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku
191/ DOM NR 2, mur., k. XIX wieku
192/ DOM NR 3, mur., pocz. XX wieku
193/ DOM NR 6, mur., 4.ćw XIX wieku
194/ DOM NR 8, mur., poł. XIX wieku
195/ ZAGRODA NR 13
a/ dom, mur. 1 poł. XIX wieku
b/ budynek gospodarczy (ob. mieszkalny), mur., XIX wiek
196/ DOM NR 22, mur., 1 ćw. XX wieku
197/ DOM NR 23, mur., 1 ćw. XX
198/ DOM NR 24, mur., l. 30. XX wieku
199/ DOM NR 26, mur., l. 30. XX wieku
200/ DOM NR 31, mur., l. 20. XX wieku
201/ DOM NR 34, mur., 1922
202/ DOM NR 37, mur., 1 ćw., XX wieku
203/ DOM NR 38, mur., 1 ćw. XX
204/ DOM NR 39, mur., 1 ćw. XX
205/ DOM NR 43, mur., 1 ćwierć XX
206/ DOM NR 44, mur., 1 ćw. XX
207/ DOM NR 45, mur., l. 20. XX wieku

Rynek

208/ DOM NR 1, mur., pocz. XIX wieku
209/ DOM NR 2, mur., pocz. XX wieku
210/ DOM NR 3, mur., pocz. 1900

- 211/ DOM NR 4, mur., 4. ćw XIX wieku
- 212/ DOM NR 5, mur., pocz. XX wieku
- 213/ DOM NR 6, mur., 4 ćw. XIX wieku
- 214/ DOM NR 8, mur., 2 poł. XVIII wieku
- 215/ DOM NR 9, mur., poł. XIX wieku
- 216/ DOM NR 11, mur., 4 ćw., XX wieku
- 217/ DOM NR 12, mur., k. XIX wieku
- 218/ DOM NR 13, mur., 1904
- 219/ DOM NR 18, mur., l. 20. XX wieku
- 220/ DOM NR 19, mur., XVIII/XIX wieku
- 221/ DOM NR 20, mur., 4 ćw., XX wieku
- 222/ DOM NR 21, mur., 4 ćw., XX wieku
- 223/ DOM NR 23, mur., 4 ćw., XX wieku

Ul. Szkolna

- 224/ DOM NR 2, mur., poł. XIX wieku
- 225/ DOM NR 3, mur., poł. XIX wieku
- 226/ DOM NR 6, mur., poł. XIX wieku
- 227/ DOM NR 7, mur., 1 poł. XIX wieku
- 228/ DOM NR 10, mur., poł. XIX wieku
- 229/ DOM NR 12, mur., poł. XIX wieku/ koniec XIX wieku
- 230/ DOM NR 15, mur., poł. XIX wieku

Ul. Szpitalna

- 231/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku
- 232/ DOM NR 2, mur., k. XIX wieku
- 233/ DOM NR 5, mur., l. 30. XX wieku
- 234/ DOM NR 7, mur., k. XIX wieku
- 235/ DOM NR 8, mur., poł. XIX wieku
- 236/ DOM NR 9, mur., k. XIX wieku
- 237/ DOM NR 10, mur., k. XIX wieku
- 238/ DOM NR 11, mur., k. XIX wieku
- 239/ DOM NR 12, mur., k. XIX wieku
- 240/ DOM NR 13, mur., k. XIX wieku
- 241/ DOM NR 15, mur., pocz. XX wieku
- 242/ DOM NR 16, mur., pocz. XX wieku
- 243/ DOM NR 17, mur., l. 30. XX wieku
- 244/ DOM NR 18/19, mur., l. 30. XX wieku
- 245/ DOM NR 20/21, mur., 1 ćw., XIX wieku
- 246/ DOM NR 22, mur., 1 ćw., XIX wieku (dawniej błędnie nr 22/23)
- 247/ DOM NR 23, mur., k. XIX wieku (dawniej błędnie nr 24)

Ul. Ślusarska

- 248/ DOM NR 1, mur., k. XIX wieku
- 249/ DOM NR 4, mur., k. XIX wieku
- 250/ DOM NR 5, mur., l. 30. XX wieku
- 251/ DOM NR 6, mur., l. 30. XX wieku
- 252/ DOM NR 7, mur., k. XIX wieku

253/ DOM NR 9, mur., k. XIX wieku

Ul. Wojska Polskiego

254/ DOM NR 2, mur., k. XIX wieku

255/ DOM NR 4/6, mur., k. XIX wieku

256/ DOM NR 9, mur. k. XIX wieku

257/ DOM NR 10/12, mur., k. XIX wieku

258/ DOM NR 14/16, mur., 1882 rok

259/ CMENTARZ EWANGELICKI (ul. Bukowska),

260/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI, 1880 rok

STRYKOWO

261/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY (ul. Parkowa)

a/ pałac, ob. nr 3, mur., 1900

b/ park, krajobrazowy, XIX wiek

c/ domek ogrodnika, ob. nr 23, mur., pocz. XX wieku

d/ garaż, ob. nr 4, mur. 1 ćw. XX wieku

folwark (Parkowa 32):

e/ rządcówka, mur. XIX/ XX wieku

f/ kancelaria, mur. pocz. XX wieku

g/ stajnia wyjazdowa, mur. pocz. XX wieku

h/ obora I, mur. XIX/XX wieku

i/ stajnia koni roboczych, mur., pocz. XX wieku

j/ kuźnia, mur., XIX/ XX wieku

k/ stodoła i stolarnia, mur. pocz. XX wieku

l/ spichlerz, mur., pocz. XX wieku

ł/ gorzelnia, mur. pocz. XX wieku

m/ obora II, mur. pocz. XX wieku

n/ remiza, mur., 4 ćw. XIX wieku

o/ obora III (dawn. suszarnia), drewn., 1 poł. XX wieku

kolonia (ul. Parkowa):

p/ dwojak nr 9 (dawn. 15-17), mur., pocz. XX wieku

r/ sześciorek nr 11 (dawn. 3- 9), mur., pocz. XX wieku

s/ sześciorek nr 5 (dawn. 10-16), mur., pocz. XX wieku

t/ dwojak nr 10 (dawn.11-13), mur., pocz. XX wieku

u/ sześciorek nr 6 (dawn.18-24), mur., pocz. XX wieku

w/ obora III, mur. pocz. XX wieku

x/ budynek gospodarczy, d. wolarnia, mur. pocz. XX wieku

262/ ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO (ul. Kolejowa)

a/ dworzec, ob. nr 4, mur., pocz. XX wieku

b/ budynek gospodarczy, mur., pocz. XX wieku

c/ rampa kolejowa, mur., pocz. XX wieku

d/ dom nr1, mur., pocz. XX wieku

e/ dom nr 2, mur., pocz. XX wieku

f/ budynek gospodarczy, mur. pocz. XX wieku

g/ magazyn kolejowy, mur. pocz. XX wieku

263/ SZKOŁA KATOLICKA (ul. Poznańska 8), mur., 1909

264/ ZAJAZD (ul. Poznańska 34), mur. , pocz. XX wieku

Ul. Krótka

265/ DOM NR 2, mur., pocz. XX wieku

Ul. Parkowa

266/ ZAGRODA NR 1

a/ dom, mur., 1908-1910

b/ obora, mur., 1930

c/ stodoła, mur., pocz. XX wieku

Ul. Poznańska

267/ DOM NR 35, mur., 3 ćw. XIX wieku

268/ DOM NR 41, mur., k. XIX wieku

269/ ZAGRODA NR 43

a/ dom, mur., 1913

b/ stodoła, mur., pocz. XX wieku

270/ DOM NR 50, mur., l. 20. XX wieku

271/ DOM NR 62, mur., pocz. XX wieku

STRYKÓWKO

272/ OBORA FOLWARCZNA (ul. Poznańska), mur., XIX/XX wieku

TOMICE

273/ ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. BARBARY (ul. Spadzista 4)

a/ kościół parafialny, mur., 1463, przebud. 1770

b/ dzwonnica, drewn., XX wiek

c/ cmentarz rzymsko-katolicki, XX

274/ DOM MŁYNARZA (ul. Szkolna 20), mur. pocz. XX wieku

275/ SZKOŁA (Żarnowiecka nr 1), mur., pocz. XX wieku

TOMICZKI

276/ CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI, XX wiek

277/ DOM (ul. Stęszewska 20), mur., pocz. XX wieku

TRZEBAW

278/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (ul. Kuika 2)

a/ dwór, mur., ok. 1870

b/ park dworski, 2 poł. XIX wieku

c/ obora, mur., pocz. XX wieku

d/ spichlerz, mur. pocz. XX wieku

e/ stodoła I, mur. pocz. XX wieku

f/ chlewnia I, mur. pocz. XX wieku

g/ gorzelnia, mur., pocz. XX wieku

h/ stodoła II (ob. stajnia), mur, pocz. 1916

i/ chlewnia II, mur., pocz. XX wieku

j/ silosy, mur., lata 30. XX wieku

279/ RUINY ZAMKU, TZW. ZAMECZEK NA WYSPIE (jez. Góreckie), mur., 1824-1825,
w postępującej ruinie od 1848

- 280/ ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO
a/ dworzec, mur., k. XIX wieku
b/ szalet dworcowy, mur., k. XIX wieku

281/ SZKOŁA (ul. Mosińska 1), mur., 1905

TRZEBAW- JEZIORY

- 282/ PAŁAC ARTURA GREISERA, mur. 1940-1942

WIELKA WIEŚ

- 283/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY
a/ dwór, mur., XIX/XX wieku
b/ stodoła, mur., k. XIX wieku
c/ stodoła, mur., 1883
d/ wozownia-ruina, mur., k. XIX wieku
e/ obora, mur., k. XIX wieku
f/ czworak (ul Kręta 3), mur. XIX/XX wiek
g/ czworak (ul Kręta 5/6), mur. XIX/XX wiek
284/ DOM (ul Kręta 9), 1 ćw. XX wieku

WITOBEL

- 285/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY
a/ rządcówka, mur. pocz. XX wieku
b/ obora 1, mur., k. XIX wieku
c/ obora 2, mur., k. XIX wieku
d/ stodoła, mur. 1887

WRONCZYN

- 286/ KAPLICA P.W. ŚW WAWRZYŃCA, mur., pocz. XX wieku
287/ ZESPÓŁ SZKOŁY (ul. Główna 64)
a/ szkoła, mur., pocz. XX wieku
b/ stodoła, szach.- mur. pocz. XX wieku
c/ szalet, mur., pocz. XX wieku
288/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (ul. Główna 66)
a/ dwór, mur., XVIII/XIX wieku
b/ park krajobrazowy, 1 poł. XIX wieku
folwark:
c/ budynek gospodarczy, mur., XIX/XX wieku
d/ obora, mur., 1903
e/ gorzelnia, mur. 1864
f/ spichlerz, mur. pocz. XX wieku
g/ dom, mur. pocz. XX wieku
h/ brama wjazdowa, mur. pocz. XX wieku
i/ stodoła, mur. pocz. XX wieku
ul. Główna
289/ DOM NR 39/41/43, mur., poł. XIX wieku
290/ DOM NR 53/55, mur., poł. XIX wieku
291/ DOM NR 57/59, mur., poł. XIX wieku

292/ DOM NR 70/72, mur., pocz. XX wieku

ZAMYSŁOWO

293/ ZESPÓŁ FOLWARCZNY (ul. Twardowska 34-40)

a/ dom, mur., k. XIX wieku

b/ obora, mur., pocz. XX wieku

c/ obora, mur., pocz. XX wieku

d/ magazyn , mur. pocz. XX wieku

ZAPARCIN

294/ OBORA NR19, mur. pocz. XX wieku

3. 3. Wykaz najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

ŁÓDŹ

1/ KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. JADWIGI- 32 OBIEKTY WYPOSAŻENIA KOŚCIOŁA

nr rej. zab. 105/Wlkp/ 2007

SŁUPIA

2/ KOŚCIÓŁ P.W. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH- 10 OBIEKTÓW WYPOSAŻENIA
SAKRALNEGO,

nr rej. zab. 382/B/ 1976

(reszta wyposażenia zaewidencjonowana w 1992 roku)

STĘSZEW

3/ KOŚCIÓŁ P.W. ŚW TRÓJCY- 51 OBIEKTÓW Z WYPOSAŻENIA RUCHOMEGO-

nr rej. zab. 80/ Wlkp/ B/ 2006

(większość bogatego zespołu wyposażenia tegoż kościoła łącznie z interesującym zespołem portretów proboszczów pochodzącym z XVIII i XIX wieku jest zewidencjonowana na kartach ewidencyjnych WUOZ w Poznaniu).

4/ KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NMP-

-7 obiektów wyposażenia,

nr rej. zab. 391/B/ 1977

- 2 figury flankujące główne wejście,

nr rej. zab. 390/B/ 1977

TOMICE

5/ KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. BARBARY- ZESPÓŁ 25 OBIEKTÓW WYPOSAŻENIA
KOŚCIOŁA,

nr rej. zab. 97/Wlkp/ 2007

(Wpisem tym objęto ochroną cenny zespół ołtarzy z XVIII wieku oraz zbiór obrazów. Do najcenniejszych zabytków w tym kościele zaliczyć należy brązową płytę nagrobną biskupa Piotra Tomickiego wykonaną w zakładzie Vischerów w Norymberdze).

Ponadto na terenie gminy zewidencjonowano również pojedyncze elementy z wystroju pałacu Potockich w Będlewie o indywidualnym, artystycznym charakterze. W roku 1997 na terenie Gminy Stęszew prowadzono szczegółową ewidencją zabytkowych kapliczek, krzyży i figur przydrożnych, w wyniku czego w zasobach archiwalnych WUOZ znajdują się karty ewidencyjne zabytków położonych m.in. w Będlewie, Dębnie, Jeziorkach, Modrzu, Rybojedzku, Sapowicach, Słupi, Strykowie, Trzebawiu, Wronczynie.

3.4. Krajobraz kulturowy.

3.4.1. Historyczne założenie urbanistyczne

STĘSZEW

HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA, XIV-pocz.XX,

nr rej.: 690/Wlkp/A z 14.08.2008

3.4.2. Spis zabytkowych parków na terenie gminy

BĘDLEWO

1/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 9,31 ha), XVIII/ pocz. XIX w,

nr rej.: 1493/A z 27.11.1973

JEZIORKI

2/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 12,65 ha), XVIII/ XIX w,

nr rej.: 1809/A z 20.08.1980

MODRZE

3/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 2,34 ha), 1 poł. XIX w

nr rej.: 1819/A z 5.02.1981

SAPOWICE

4/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 5,04 ha), 1 poł. XIX w

nr rej.: 1786/A z 31.05.1979

SKRZYNKI

5/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 1,40 ha), XIX w

STĘSZEW

6/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 0,74 ha), poł. XIX w

STRYKOWO

7/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 10,36 ha), XIX w

nr rej.: 1813/A z 20.08.1980

TRZEBAW

8/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 1,74 ha), 2 poł. XIX w

nr rej.: 1837/A z 25.02.1981

WRONCZYN

9/ PARK KRAJOBRAZOWY (pow. 2,25 ha), 1 poł. XIX w

nr rej.: 1847/A z 20.03.1981

3.4.3. Zabytkowe cmentarze na terenie gminy

Na terenie gminy znajduje się 10 cmentarzy rzymsko-katolickich oraz jeden o znanej lokalizacji ewangelicki (patrz pkt. 3.2).

JEZIORKI

1/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Pocztowa),

ŁÓDŹ

2/ CMĘTARZ PARAFIALNY W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. JADWIGI i MACIEJA APOSTOŁA (ul. Szkolna 26), 1876

MODRZE

3/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW IDZIEGO, XVIII wiek

4/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Poznańska), XIX/XX wieku

SŁUPIA

5/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI (ul. Szkolna), 1850

STĘSZEW

6/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW TRÓJCY (ul. Kościelna 3), XX wiek

7/ CMĘTARZ EWANGELICKI (ul. Bukowska), XIX wiek

8/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI, 1880 rok

TOMICZE

9/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI W ZESPOLE PARAFIALNEGO P.W. ŚW. BARBARY (ul. Spadzista 4)

TOMICZKI

10/ CMĘTARZ RZYMSKO-KATOLICKI, XX wiek

Żaden nie jest wpisany do rejestru zabytków. Wszystkie dotychczas rozpoznane cmentarze posiadają w zbiorach WWKZ zasadniczą dokumentację w postaci kart cmentarzy, które zawierają podstawowe wiadomości dotyczące nagrobków, układu cmentarza, czasu powstania, stanu zachowania itp. Występuje 9 cmentarzy rzymsko – katolickich w tym 4 przykościelne. Do tej pory nie prowadzono prac rozpoznawczych związanych z pozostałościami cmentarzy ewangelickich w okolicznych wsiach oraz cmentarza żydowskiego w Stęszewie.

3.5. Zabytki archeologiczne

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy:

KRAPLEWO

1/ STANOWISKO NR 4 (AZP 54-25/43), grodzisko wczesnośredniowieczne, nr rej. 2054/A decyzja z dnia 20 stycznia 1996.

STĘSZEW

2/ HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA, XIV- pocz.XX, nr rej.: 690/Wlkp/A z 14.08.2008.

3/ POZOSTAŁOŚCI ZAMKU (?), TZW. PAŃSKA GÓRA, nr rej.: 2410/A z 14.01.1933 **orzeczenie konserwatorskie A.K.I.11a/3** oraz DOMNIEMANE GRODZISKO ŚREDNIOWIECZNE, STANOWISKO NR3 (AZP 55-25/19), nr rej: 1972/A z 10.12.1984.

3.5.2. Stanowiska o własnej formie krajobrazowej z terenu gminy

KRAPLEWO

1/ STANOWISKO NR 4 (AZP 54-25/43), grodzisko wczesnośredniowieczne, nr rej. 2054/A decyzja z dnia 20 stycznia 1996

STĘSZEW

2/ POZOSTAŁOŚCI ZAMKU (?), TZW. PAŃSKA GÓRA, nr rej.: 2410/A z 14.01.1933 **orzeczenie konserwatorskie A.K.I.11a/3** oraz DOMNIEMANE GRODZISKO ŚREDNIOWIECZNE, STANOWISKO NR3 (AZP 55-25/19), nr rej: 1972/A z 10.12.1984.

Na terenie Gminy zarejestrowano dwa stanowiska - grodziska o dobrze zachowanej własnej formie krajobrazowej oraz jedno domniemane grodzisko. Położone w lasach obiekty są dobrze zachowane i nie wymagają żadnych zabiegów konserwatorskich. **Zagrożenie dla obiektów stanowią nielegalni poszukiwacze z wykrywaczami metalu.**

3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych na terenie gminy zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków łącznie z funkcją oraz analizą chronologiczną (przygotowując zestawienie korzystano z raportu o stanie zabytków w gminie Stęszew, wykonanego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu w 2005, Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami na lata 2011-2014, kwerendy archiwalnej -

danych uzyskanych u Wojewódzkiego i Powiatowego Konserwatora Zabytków oraz przygotowywanej Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych).

Stanowiska archeologiczne	Liczba ogółem	W tym stanowiska wpisane do rejestru zabytków
Łącznie (stanowiska o znanej lokalizacji), w tym:	547	3
a. grodziska	3	2
b. osady	161	-
1b. ślady osadnicze	692	-
2b. punkty osadnicze	384	-
c. cmentarzyska	7	-
d. obozowisko	2	-
e. zamek (ruiny/fundamenty)	1	1
f. studnie	4	-
g. konstrukcje drewniane	1	-
Stanowiska bez ustalonej lokalizacji	46	-

Jak wynika z badań archeologicznych prowadzonych na obszarach obejmujących gminę Stęszew, teren ten był intensywnie zasiedlony przez wszystkie okresy, od pradziejów, począwszy od starszej epoki kamienia (paleolitu), przez mezolit, neolit, kulturę łużycką, kulturę przeworską, wczesnopolską i okres wczesnego średniowiecza po okres nowożytny, czego egzemplifikacją jest około **547** (na podstawie kwerendy przeprowadzonej danych uzyskanych od Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu) zarejestrowanych tu stanowisk archeologicznych o znanej lokalizacji. Ponadto z terenu gminy znanych jest 46 stanowisk archiwalnych o dziś nieznannej lokalizacji:

obszar AZP 54-24

Skrzynki AZP 54-24 /118- osada wczesnopolska WŚ
 /119- ślad osadniczy pucharów lejkowatych/neolit
 /120- cmentarzysko bez chronologii
 /121- osada KŁ

obszar 54-25

Mirosławki 54-25 /57- ślad osadniczy WŚ

obszar AZP 55-24

Słupia AZP 55-24 /50- cmentarzysko KŁ
 /51- cmentarzysko k. pomorska

Sapowice AZP 55-24

 /71- grodzisko PŚ
 /72- cmentarzysko k. pomorska

	/73- ślad osadniczy ep. kamienia i ? średniowiecze
	/74- same znaki chronologia nieokreślona
obszar AZP 55-25	
<u>Dębienko</u> AZP 55-25	/4- same znaki chronologia nieokreślona
	/8- cmentarzysko pomorskie
	/9- ślad osadniczy neolit
<u>Stęszew</u> AZP 55-25	/20- ślad osadniczy średniowiecze
	/21- ślad osadniczy ep. kamienia
	/22- ślad osadniczy neolit
	/23- cmentarzysko chronologia nieokreślona
	/24- ślad osadniczy chronologia nieokreślona
	/25- ślad osadniczy neolit
	/26- ślad osadniczy ep. kamienia
	/27- ślad osadniczy chronologia nieokreślona
	/28- skarb ep. brązu
	/29- ślad osadniczy k. pomorska
	/30- same znaki chronologia nieokreślona
	/31- ślad osadniczy ep. kamienia
	/32- cmentarzysko chronologia nieokreślona
	/33- cmentarzysko chronologia nieokreślona
<u>Witobel</u> AZP 55-25	/79- cmentarzysko chronologia nieokreślona
<u>Kraplewo</u> AZP 55-25	/ 139- cmentarzysko k. pomorska
	/141- ślad osadniczy chronologia nieokreślona
	/142- same znaki chronologia nieokreślona
	/143- punkt osadniczy WŚ
	/145- cmentarzysko KŁ
	/146- ślad osadniczy neolit
obszar 55-26	
<u>Trzebaw</u> AZP 55-26	/9- same znaki chronologia nieokreślona
	/45- osada WŚ
	/46- cmentarzysko chronologia nieokreślona
	/52- cmentarzysko chronologia nieokreślona
obszar 56-24	
<u>Strykowo</u> AZP 56-24	/121- skarb XVII w.
obszar 56-25	
<u>Modrze</u> AZP 56-25	/5- grodzisko WŚ;
	/6- cmentarzysko chronologia nieokreślona
<u>Będlewo</u> AZP 56-25	/95- cmentarzysko
	/97- ślad osadniczy Ha
<u>Strykowo- Twardowo</u> AZP 56-25	/122- ceramika sznurowa neolit.

Stanowiska o znanej lokalizacji oraz archiwalne stanowią zapewne tylko część wszystkich stanowisk z terenu gminy i powyższe dane mogą ulegać zmianie w toku dalszego archeologicznego rozpoznania terenu.

Analiza kulturowo-chronologiczna osadnictwa na terenie Gminy, wykazała szczególną intensywność zasiedlenia w okresie wczesnego średniowiecza, okresu wpływów rzymskich i kultury łużyckiej. Osadnictwo epoki kamienia nie miało charakteru stałego, za wyjątkiem niewielkiego kompleksu stanowisk KPL w Będlewie. Zarówno osadnictwo pradziejowe jak i wczesnośredniowieczne występuje wzdłuż doliny Samicy w rejonie miejscowości Sęszew, Krąplewo, Wielka Wieś, a także nad jeziorami Dębno, Lipno, Witobelskim, Strykowskim oraz w obrębie miejscowości Strykowo, i Sapowice. Większe koncentracje stanowisk archeologicznych występują również nad jeziorem Tomickim.

W Sęszewie zachowało się do czasów obecnych czytelne średniowieczne rozplanowanie urbanistyczne z centralnym placem targowym oraz wychodzącymi z niego ulicami, a także nawarstwienia kulturowe od XIV wieku. Najdawniejsza wzmianka o Sęszewie pochodziła z 1298 roku i dotyczyła kościoła parafialnego, natomiast pierwsza wzmianka o mieście sięga 1394 roku. Data lokacji nie jest znana, ale przyjmuje się 1370 rok. Sęszew od początku był miastem prywatnym w posiadaniu rodzin szlacheckich.

Wszystkie stanowiska zlokalizowane na terenie gminy oraz nawarstwienia kulturowe w obrębie historycznego układu urbanistycznego w Sęszewie podlegają ochronie konserwatorskiej w myśl Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 roku. Część stanowisk znana jest tylko na podstawie danych archiwalnych z końca XIX wieku bądź początków XX wieku, bez dokładnej lokalizacji, określającej zazwyczaj tylko miejscowość. Większość stanowisk rozpoznana jest na podstawie szczegółowych badań powierzchniowych w ramach programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Jest to jednak rozpoznanie wstępne, przy którym określenie zarówno funkcji, jak i wartości poznawczej stanowiska może ulec zmianie po przeprowadzeniu prac wykopaliskowych. Dodatkowo zasięg stanowiska wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Wyznaczony na mapach obszar stanowiska należy traktować orientacyjnie, może się bowiem okazać w trakcie realizacji prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie stanowisk lokalizowanych na podstawie obserwacji powierzchniowych.

Aby zapewnić prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych należy:

- respektować wyznaczone strefy ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych
- wprowadzić zapis zapewniający prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych, tj. założeń pałacowo-parkowych, zabytkowych cmentarzy, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków:

„Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych”

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz wszelkiej działalności związanej z pracami ziemnymi. W przypadku planowania jakiegokolwiek działalności należy wystąpić o szczegółowe wytyczne do właściwego miejscowo Konserwatora Zabytków.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków:

Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków określono na podstawie raportu o stanie zabytków w gminie Stęszew, wykonanego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu w 2005 roku, Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Stęszew na lata 2011-2014, kwerendy w biurze Poznańskiego Powiatowego Konserwatora Zabytków oraz przede wszystkim prospekcji terenowej, której celem była inspekcja i weryfikacja stanu zachowania obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru oraz znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Miasto **Stęszew** zachowało aż do czasów obecnych czytelne średniowiecze rozplanowanie urbanistyczne z centralnym placem - rynkiem oraz wychodzącymi z niego ulicami. Układ ten jest objęty ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków. Cennym i niestety całkowicie

opuszczonym zabytkiem miasta jest wzgórze zamkowe. Teren, który kryje pozostałości zamku wymaga opracowania kompleksowego programu rewaloryzacyjnego.

Zachowana zabudowa mieszkalna miasta pochodzi w większości z XIX i początków XX stulecia. Aktualny pozostaje wyrażony w Programie na lata 2011-2014 postulat wdrożenia w życie zasad (określonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stęszew- patrz pkt.4.2) dotyczących gabarytów i form szyldów reklamowych i tablic informacyjnych oraz ich umieszczania na budynkach w mieście, co ma istotne znaczenie w utrzymaniu estetyki ulic i placów. Spośród budynków miejskich znajdują się trzy budynki mieszkalne wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane w Rynku pod numerami 8, 9, 19. Ich stan zachowania i techniczny jest dobry. Będący własnością gminy dom Rynek 8 jest siedzibą Muzeum Regionalnego i użytkowany jest na cele wystawiennicze. Nadal aktualny pozostaje postulat uzupełnienia zabudowy w północno – zachodniej pierzei rynku.

Wiele historycznych budynków zachowanych w obrębie centrum miasta wymaga pilnych remontów i docelowej rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie wyglądu elewacji. Dotyczy to także budynków komunalnych będących własnością gminy. Zauważalna jest jednak (w porównaniu z inwentaryzacją obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków w 2010 roku) poprawa stanu i estetyki budynków znajdujących się w rękach prywatnych. Zakres prowadzonych, przeważnie przez prywatnych właścicieli lub użytkowników prac remontowych, obejmuje najczęściej wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie budynków i wymianę pokrycia dachowego. Często pracom tym towarzyszy nieprawidłowe powiększanie otworów okiennych bądź ich całkowite замуrowywanie. Z jednej strony zahamowany został proces degradacji tych obiektów, z drugiej często zatarciu uległ ich pierwotny wygląd i charakter. Dlatego większość podejmowanych przez prywatnych właścicieli inicjatyw remontowo-rewitalizacyjnych wymaga merytorycznego wsparcia.

Na ogół w dostatecznym stanie jest większość zabytkowych budynków użyteczności publicznej znajdujących się w zasobach gminnej ewidencji zabytków, w tym budynków szkolnych będących własnością gminy.

Jako dobry i bardzo dobry należy ocenić stan zachowania i techniczny znajdujących się na terenie gminy obiektów sakralnych (własność parafii). Najcenniejszy zabytek na terenie **Stęszewa** kościół parafialny p.w. Św. Trójcy, w swym zasadniczym zrębie utrzymany w stylu gotyckim z XV wieku, przebudowany i barokizowany w 1771 roku, a następnie rozbudowany w 1937 roku, jest w dobrym stanie technicznym. W wyniku przeprowadzonych w ostatnich latach prac remontowo- zabezpieczających poprawił się stan zachowania późnogotyckiego

kościół parafialnego p.w. św. Barbary w **Tomicach**, wzniesionego w 1463 roku i barokizowanego w 1770 roku. Także pozostałe świątynie na terenie gminy, tj.: kościół p. w Niepokalanego Poczęcia NMP w **Stęszewie**, kościół p.w. św. Idziego w **Modrzu**, kościół p.w. św. Teresy w **Jeziorkach**, oraz p.w. Wszystkich Świętych w **Słupi** są w dobrym stanie technicznym. Również jedyny drewniany kościół na terenie gminy p.w. św. Jadwigi wraz z drewnianą dzwonnica w **Lodzi**, został poddany generalnemu remontowi konstrukcji drewnianych ścian w latach 80 XX wieku. Docelowo należy przewidzieć dokonanie przeglądu konstrukcji oraz pokrycia dachowego oraz wykonanie impregnacji środkami owadobójczymi, grzybobójczymi oraz ognioochronnymi.

Na terenie gminy znajduje się 8 zespołów pałacowo – folwarcznych lub dworsko – folwarcznych oraz parków wpisanych do rejestru zabytków, większość obiektów jest utrzymana w zadowalającym stanie technicznym. Zespoły pałacowo – parkowe w **Będlewie**, **Modrzu**, **Sapowicach**, **Skrzynkach** i w **Strykowie** są użytkowane i w zadowalającym stanie technicznym. Obiekty znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu w **Będlewie** pełnią funkcję ośrodka konferencyjnego. Stajnia oraz budynek bramny z wieżą zostały poddane pracom remontowo – adaptacyjnym na cele konferencyjne, a pałac jest użytkowany jako obiekt hotelowo – gastronomiczny. Park zachowany jest w dobrym stanie, jest na bieżąco porządkowany i pielęgnowany. Zespół pałacowo – parkowy w **Strykowie** został poddany generalnemu remontowi, a budynek pałacu adaptacji na hotel i restaurację. W pałacu zostały ukończone prace remontowe i obiekt utrzymany jest w dobrym stanie technicznym. W obrębie założenia parkowego w 2005 roku dokonano rozbudowy oficyny. Park jest systematycznie porządkowany i poddawany zabiegom sanitarnym. W pałacu w **Sapowicach** mieści się ośrodek wypoczynkowo – konferencyjny Biblioteki Raczyńskich. Pałac jest poddawany na bieżąco pracom remontowym i zabezpieczającym, w ostatnim czasie dokonano wymiany pokrycia dachowego. Park jest utrzymywany w dobrym stanie. Na bieżąco prowadzone są prace pielęgnacyjne. Wskazana jest rewaloryzacja układu kompozycyjnego. Dwór w **Skrzynkach** jest użytkowany jako obiekt konferencyjny Powiatu Poznańskiego jest także jest zachowany w dobrym stanie technicznym. Otaczający park nie jest wpisany do rejestru zabytków. W bardzo dobrym stanie po przeprowadzonej kompleksowej rewitalizacji jest zespół pałacowo – parkowy w **Modrzu** znajdujący się w rękach prywatnych. W ostatnich latach zostały przeprowadzone prace restauratorskie zarówno zewnątrz jak i we wnętrzu pałacu. W parku przeprowadzono prace porządkowe, ukazując dawny układ kompozycyjny. Do rejestru zabytków wpisano budynek spichlerza w obrębie zabudowań folwarcznych w

Modrzu. Pilnych prac remontowych wymaga należący do Gminy dwór w **Stęszewie**, a prac rewitalizacyjnych otaczający go park.

W najgorszym stanie technicznym znajdują się ruiny tzw. **zameczku na wyspie Jeziora Góreckiego**. Obiekt nieużytkowany od połowy XIX wieku ulega systematycznej degradacji na skutek działania warunków atmosferycznych. Konieczne jest porozumienie między Urzędem Miejskim w Stęszewie, Wielkopolskim Parkiem Narodowym i Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, tj. kompetentnymi instytucjami odpowiedzialnymi za powstrzymanie postępującej degradacji. WWKZ wydał pozwolenia na prace remontowe i zabezpieczenie obiektu w formie trwałej ruiny. W 2005 roku zrealizowany został pierwszy etap prac polegający na odgruzowaniu wnętrza oraz wycięcia krzewów i samosiejek z otoczenia obiektu. Oczekiwane są dalsze prace konserwatorskie.

Folwark w **Będlewie** jest jedynym zespołem tego typu wpisanym do rejestru zabytków. W ostatnich latach wykonano szereg prac remontowych części budynków. W najlepszym stanie są obecnie kuźnia, dom ogrodnika, chlewnia oraz jedna stodoła. Część obiektów gospodarczych znajduje się jednak w złym stanie technicznym i wymaga podjęcia prac remontowych, w tym osuszenia murów obwodowych budynków. Na terenie gminy znajduje się też kilka zespołów folwarcznych, nie wpisanych do rejestru zabytków, które prezentują wysokie walory zabytkowe, m.in.: **Górka, Jeziorki, Modrze, Sapowice, Strykowo, Trzebaw i Wronczyn**. W bardzo złym stanie znajdują się nieużytkowane zespoły lub częściowo opuszczone obiekty w **Górcie, Modrzu i Trzebawiu**. Lepszy jest stan zachowania obiektów w **Jeziorkach i Sapowicach**. Na terenie tych zespołów konieczne jest przeprowadzenie prac remontowo – adaptacyjnych.

W gminie Stęszew do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego wpisano sześć zespołów zabytków ruchomych. Przeważająca część zabytkowych wyposażań kościołów wpisanych do rejestru zabytków z terenu Gminy Stęszew poddana była licznym zabiegom konserwatorskim. W roku 2006 w kościele parafialnym p.w. Św. Trójcy w **Stęszewie** przeprowadzone były prace restauratorskie nagrobka księżny Doroty Jabłonowskiej oraz epitafium Piotra Bronisza. W tym samym roku konserwowano 2 ołtarze boczne z XIX wieku. W 2010 roku kontynuowano działania renowacyjne przy ołtarzu bocznym Św. Krzyża z XVII i XVIII wieku wraz z jego 8 rzeźbami. Ukończono również remont wnętrza krypty, w której wyeksponowano zabytkowe trumny zmarłych fundatorów kościoła z rodziny Jabłonowskich. W 2004 roku prowadzono prace konserwatorskie przy cennej rzeźbie Matki Boskiej z Dzieciątkiem wraz z obrazem „Arbor Virginis”. W tym czasie w kościele przeprowadzono

również prace malarskie. W latach 2007 – 2010 w kościele p.w. św. Jadwigi w **Łodzi** sukcesywnie wykonywano prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym i 2 ołtarzach bocznych. Pozostała część wyposażenia tego kościoła wymaga również prac konserwatorskich. W kościele p.w. św. Barbary w **Tomicach** podjęto prace konserwatorskie związane z konserwacją wyposażenia kościoła parafialnego. W kościele znajduje się cenny zespół ołtarzy z XVIII wieku, obrazów oraz bardzo wartościowa brązowa płyta nagrobna bpa. Piotra Tomickiego wykonana w zakładzie Vischerów w Norymberdze. Pracom konserwatorskim poddano w ostatnim czasie ołtarze przy wsparciu finansowym WWKZ w Poznaniu. Koniecznym jest opracowanie kompleksowego programu prac konserwatorskich wyposażenia kościoła, łącznie z przeprowadzeniem badań i odkrywek na tynkach na okoliczność występowania polichromii oraz w celu ustalenia pierwotnej kolorystyki. W złym stanie technicznym znajdują się także kamienne płyty nagrobne wmurowane w ściany świątyni pod chórem. Innym zespołem wymagającym podjęcia prac konserwatorskich jest bogate wyposażenie znajdujące się w kościele parafialnym p.w. Wszystkich Świętych w **Słupi**. Zachowane obiekty wymagają przeprowadzenia prac renowacyjnych i odświeżenia.

Na terenie gminy Stęszew znajdują się 3 stanowiska wpisane do rejestru zabytków. Grodzisko w miejscowości **Kraplewo**, stan. 4, położone jest w lesie. Jego stan zachowania jest dobry i nie wymaga żadnych zabiegów konserwatorskich. W chwili obecnej nie zagraża mu działalność gospodarcza człowieka. Drugim, a zarazem trzecim stanowiskiem są fundamenty zamku z XIV wieku w Stęszewie wraz z domniemanym grodziskiem średniowiecznym, położonym na terenie nieużytkowanym rolniczo. Na stanowisku umieszczona jest tablica zawierająca informacje dotyczące historii i ochrony zabytku. Wspólnym zagrożeniem dla wszystkich grodzisk oraz cmentarzysk (nie wpisanych do rejestru) są nielegalne poszukiwania z wykrywaczami metalu co rodzi konieczność systematycznych inspekcji terenowych na tych stanowiskach.

Ponieważ osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne grupuje się przede wszystkim wokół jezior i wzdłuż cieków wodnych, szczególnie atrakcyjnych dla turystyki i rekreacji, dużym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są nowopowstające osiedla mieszkaniowe i domków letniskowych. Zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych mogą być również wszelkie prace ziemne związane z inwestycjami budowy kanalizacji, wodociągów, linii energetycznych, dróg, obwodnic, zbiorników retencyjnych, regulacją cieków wodnych, eksploatacją kopalni kruszywa, planowanymi zalesieniami. W 2015 roku na terenie Gminy prowadzono szeroko-płaszczyznowe, archeologiczne badania wykopaliskowe na kilku stanowiskach, związane z budową trasy ekspresowej S5 (przebiegającej przez tereny

WPN pomiędzy Krąplewem i Wielką Wsią z węzłami „Stęszew”- skrzyżowanie z drogą Stęszew-Strykowo, „Wronczyn”- skrzyżowanie z drogą Będlewo-Wronczyn). Wyniki tych badań nie zostały jeszcze upowszechnione.

Z terenu Gminy znanych jest 46 stanowisk archiwalnych o niepewnej lokalizacji, które również podlegają ochronie konserwatorskiej.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych, niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez wszystkich inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

Znajdujące się na terenie gminy cmentarze rzymsko-katolickie są zadbane i nie wymagają większych prac konserwatorskich. Żaden nie jest wpisany do rejestru zabytków. Wszystkie dotychczas rozpoznane cmentarze posiadają w zbiorach WWKZ zasadniczą dokumentację w postaci kart cmentarzy, które zawierają podstawowe wiadomości dotyczące nagrobków, układu cmentarza, czasu powstania, stanu zachowania itp. Występuje 9 cmentarzy rzymsko – katolickich w tym 4 przykościelne. Do tej pory nie prowadzono natomiast prac rozpoznawczych związanych z pozostałościami cmentarzy ewangelickich na terenie Gminy (wyjątkiem jest cmentarz w Stęszewie) oraz cmentarza żydowskiego w Stęszewie.

4.2. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stęszew (*Uwarunkowania rozwoju oraz Kierunki zagospodarowania przestrzennego*).

Studium zostało przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej Gminy Stęszew Nr XXXIX/333/2014 z dnia 11 września 2014 r.

W części I studium (*UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY*), w rozdziale 4 *Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrody i krajobrazu kulturowego:*

W podrozdziale 4.3.3 został przedstawione elementy krajobrazu kulturowego. Za najcenniejsze na terenie gminy uznano zabytkowe układy morfologiczne wsi folwarcznych z zabytkowymi zespołami parkowo – pałacowo - folwarcznymi (wśród nich wymieniono objęte

ochroną prawną parki: w Będlewie, Jeziorkach, Modrzu, Sapowicach, Skrzynkach, Stęszewie, Strykowie, Trzebawiu i Wronczynie) oraz zabytkowe cmentarze.

W rozdziale 5 *Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*:

W podrozdziale 5.1 przedstawiono rys historyczny Gminy Stęszew.

W podrozdziale 5.4 zostały wymienione i omówione najważniejsze obiekty objęte ochroną konserwatorską.

W podrozdziale 5.5. zostały sumarycznie w formie tabelarycznej podane obiekty zabytkowe znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

W podrozdziale 5.6. zostały omówione zagadnienia dotyczące obiektów archeologicznych znajdujących się na terenie gminy. Następnie zostało wymienionych w formie tabelarycznej 2 stanowisk, które w myśl Ustawy z 2003 roku podlegają ochronie konserwatorskiej i są wpisane do rejestru zabytków. Zaprezentowano także sumaryczny wykaz i rodzaje stanowisk archeologicznych zarejestrowanych na terenie gminy.

W podrozdziale 5.7 strefę ochrony konserwatorskiej dotyczącą średniowiecznego założenia urbanistycznego Stęszewa.

W rozdziale 10 *Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych*

W podrozdziale 10.5 omówiono obiekty z terenu Gminy Stęszew chronione na mocy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku. Wspomniano, że na terenie Gminy znajduje się ponad 500 obiektów lub zespołów zabytkowych, w tym 20 wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz około 500 stanowisk archeologicznych.

W rozdziale 13 *Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej...*

W podrozdziale 13.1.4 wymieniono 6 szlaków turystycznych i rowerowych przebiegających przez teren gminy, w tym:

Pierścień rowerowy dookoła Poznania

Trasa im. Prof. Adama Wodziczki

Trasa „Szlak Kosynierów”

Trasa im. Cyryla Ratajskiego

Trasa 40- lecia WPN

Trasa im. Tadeusza Smoluchowskiego

W części II studium (*KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO- WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO*),

W rozdziale 1 *Kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy Stęszew oraz przeznaczeniu terenów:*

W podrozdziale 1.1 (*Zasady kształtowania polityki przestrzennej*) wśród szeregu wymieniono m.in.:

Ochronę walorów krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów.

W podrozdziale 1.2 jako jeden z kierunków rozwoju Gminy wymieniono rozwój funkcji turystycznej.

W rozdziale 2 *Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów, w tym wyłączonych spod zabudowy:*

W podrozdziale 2.3.6 stwierdzono:

W przypadku rewitalizacji zabytkowych założeń folwarcznych za zgodne ze Studium uznaje się wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ich przeznaczenia jako teren usług zamiast teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych...

W rozdziale 4 *Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*

W podrozdziale 4.1 przedstawiono wykaz obiektów i obszarów chronionych oraz zasady ich ochrony. Stwierdzono m.in., że wszystkie zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Stęszew zostały zawarte w Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Stęszew zatwierdzonym uchwałą nr VI/39/2011 Rady Miejskiej Gminy Stęszew z dnia 29 marca 2011 r. W celu ochrony dziedzictwa kulturowego ustalono następujące zasady:

Dla obiektów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków ustala się:

– wszelkie prace budowlane, konserwatorskie, renowacyjne i rewaloryzacyjne

przy obiektach na terenach wpisanych do rejestru zabytków wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi;

– zakaz lokalizacji, wszelkich inwestycji mogących przyczynić się do pogorszenia wyglądu obiektów i zespołów budowlanych, a także osi widokowych na te obiekty i zespoły, które również mogą silnie ingerować w krajobraz kulturowy, oraz których funkcja nie jest dostosowana do charakteru otoczenia zabytkowego z szczególnym uwzględnieniem inwestycji typu: wiatraki, stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej, reklamy wielkoformatowe;

– wszelkie prace sanacyjno - porządkowe i wycinki drzew na terenach zabytkowych parków, a także wydzielenia działek i lokalizacja nowych obiektów wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków ustala się:

- nakaz zachowania bryły budynku i kształtu dachu;

- w przypadku budynków z elewacjami ceglanymi lub z dekoracją architektoniczną zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian;

- odnośnie wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie elewacji frontowej) nakaz zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów bądź ikonografii detalu architektonicznego, także układu elewacji oraz kształtu okien;

- zakaz zastosowania blachy dachówkopodobnej lub gontu papowego jako pokrycia dachu;

- odnośnie kolorystyki elewacji nakaz nawiązywania do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie;

- zakaz instalowania reklam wielkoformatowych w sposób zakłócający wygląd budynku oraz osie widokowe na obiekty zabytkowe;

- wszelkie prace budowlane, konserwatorsko-restauratorskie mające wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków należy uzgodnić z właściwym miejscowo konserwatorem zabytków;

- dla wszystkich budynków zlokalizowanych na terenie strefy historycznego układu urbanistycznego miasta Stęszew wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 690/A/Wlkp decyzją z dnia 14 sierpnia 2008r.;

- wszelkie prace rozbiórkowe, budowlane, konserwatorsko- restauratorskie mające wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

Oдноśnie inwestycji związanych z nową zabudową pośród obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków zaleca się:

- konieczność dostosowania nowej zabudowy do kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły, kompozycji stylistycznej fasad, geometrii dachów, wysokości gzymsów i kalenic oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- utrzymanie istniejących podziałów nieruchomości;
- zachowanie historycznego układu przestrzennego w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni;
- zachowanie proporcji wysokościowych, dotyczących szczególnie lokalizacji dominant wysokościowych mających wpływ na wygląd całego zespołu budowlanego oraz jego fragmentów, ze szczególnym uwzględnieniem osi widokowych na obiekty podlegające ścisłej ochronie konserwatorskiej, wyróżniające się charakterystycznymi cechami godnym i wyeksponowania.

Na terenie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków zakazuje się prowadzenia wszelkich robót budowlanych, przemysłowych oraz niwelacji terenu a prace porządkowe prowadzone w ich obrębie wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi.

W rozdziale 14 obiekty wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji stwierdzono:

Rekultywacja i rehabilitacja to działania mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdewastowanym i zdegradowanym przez działalność człowieka. W przypadku zdegradowanych zabytków architektury i zespołów urbanistycznych zabiegi przywracające im wartość użytkową to rewaloryzacja i rewitalizacja, która dosłownie znaczy: przywrócenie do Życia, ożywienie. Celem rewitalizacji jest przede wszystkim znalezienie nowego zastosowania i doprowadzenie do zmiany funkcji obiektów.

Ponadto wśród obiektów wymagających rewitalizacji wymieniono ruiny tzw. Zameczku na wyspie Jeziora Góreckiego, zabudowania gospodarze folwarku w Będlewie oraz Górze, Modrzu i Trzebawiu.

4.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju Gminy Stęszew na lata 2016-2026

Strategia została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej Gminy Stęszew nr XIV/138/2016 z dnia 12 kwietnia 2016 roku.

W rozdziale 1 (*Ogólna charakterystyka Gminy Stęszew*), w podrozdziale 1,7 przedstawiono rys historyczny w którym wymieniono najważniejsze zabytkowe budowle zlokalizowane na terenie gminy w tym obiekty wpisane do rejestru zabytków.

W rozdziale 4 (*Analiza SWOT*) w kategorii *walory turystyczne* za mocne strony uznano min.

- bliskość Wielkopolskiego Parku Narodowego i terenów Natura 2000
- występowanie ścieżek edukacyjnych
- występowanie zabytków na szlakach kulturowych

W rozdziale 4 (*Diagnoza procesów zachodzących na terenie Gminy Stęszew*)

Za jeden z trzech głównych celów wskazanych przez mieszkańców do zrealizowania w latach 2016-2026 wymieniono: *zwiększenie atrakcyjności terenów turystycznych i rekreacyjnych położonych na terenie gminy Stęszew poprzez wsparcie działalności gospodarczej profilowanej na turystykę i rekreację, rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz promocję walorów turystycznych gminy.*

W rozdziale 9 (*Cele szczegółowe przypisane do osi priorytetowych*) za kluczowe uznano m.in. Infrastrukturalne wyzwania Gminy Stęszew (Priorytet 3). Wśród sformułowanych w tym Priorytecie celów były m.in. *Zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej Gminy Stęszew poprzez budowę, rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, turystycznej oraz rozwój sieci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych.*

4.4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W gminie Stęszew obowiązuje obecnie 45 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prezentuje poniższa tabela.

Lp.	Nazwa planu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	Nr Uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew
1.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew w rejonie wsi Strykowo	Uchwała XXII/148/96 z dnia 24/09/1996

Lp.	Nazwa planu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	Nr Uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew
2.	mpzp terenów mieszkaniowych Stęszew ul. Trzebawska i Mosińska	XXII/149/96 z dnia 24/09/1996
3.	mpzp w Stęszewie rejonu ulic Poznańskiej, Mosińskiej	XXX/197/97 z dnia 09/07/1997
4.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew	XXXVI/225/98 z dnia 20/03/1998
5.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Stęszew	XXXVI/226/98 z dnia 20/03/1998
6.	mpzp terenów zabudowy mieszkaniowej we wsi Witobel - działka nr ewid. 162/4	IX/81/99 z dnia 15/09/1999
7.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Zamysłowo - Antonin	IX/79/99 z dnia 15/09/1999
8.	zmiana mpzp miasta Stęszewa (...) - dla działek nr ewid 1661/1 do 1661/28, 1661/48, 1661/49 i 1661/50	XVIII/162/2000 z dnia 06/12/2000
9.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Stęszew dla terenu położonego w Kraplewie - Wielkowieś	XVIII/161/2000 z dnia 06/12/2000
10.	zmiana mpzp Gminy Stęszew dla terenów działek położonych we wsi Skrzynki	XVIII/163/2000 z dnia 06/12/2000
11.	mpzp miasta Stęszew rejonu ulic: Ślusarska, Szpitalna, Laskowa, Kanałowa i Kanał Samica	XV/140/2000 z dnia 29/06/2000
12.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew w części wsi Rybojedzko obejmującej obszar części działek 131, 158/1, 158/2 na cele poszerzenia terenów eksploatacji kruszywa naturalnego	XXIII/211/2001 z dnia 30/08/2000
13.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Stęszew, (...) dla terenu położonego we wsi Dębienko	XX/191/2001 z dnia 22/03/2001
14.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej we wsi Łódź - część działki nr ewid. 88/1	XXIV/224/2001 z dnia 27/09/2001

Lp.	Nazwa planu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	Nr Uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew
15.	zmiana mpzp dla terenu położonego we wsi Skrzynki	XXV/233/2001 z dnia 26/11/2001
16.	zmiana mpzp dla terenu położonego we wsi Witobel przy ul. Stęszewskiej , działki nr 108/2 i 108/3	XXV/232/2001 z dnia 26/11/2001
17.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew wsi Łódź - część działki nr ewid. 116/1	XXVII/255/2002 z dnia 26/03/2002
18.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej we wsi Łódź - działki nr ewid. 102/3, 102/4, 102/5, 102/6 oraz 102/7	XXIX/277/2002 z dnia 26/06/2002
19.	zmiana mpzp miasta Stęszewa dla terenu wsi Zamysłowo działki nr 249, 250, 251, 252, 253	XXIX/276/2002 z dnia 26/06/2002
20.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Stęszew , ul. Mosińska - działka 1659/5 i część 1660/15	XXIX/275/2002 z dnia 26/06/2002
21.	zmian mpzp gminy Stęszew w zakresie zmiany parametrów zabudowy obrzeży jezior Strykowskiego, Witobelskiego, Łódzko - Dymaczewskiego oraz wyznaczenia terenów zainwestowania mieszkaniowego i letniskowego	XXXIII/310/2002 z dnia 10/10/2002
22.	mpzp gminy Stęszew, w części dotyczącej wsi Rybojedzko - teren eksploatacji złóż kruszywa naturalnego (część działki ewid. nr 163)	II/18/2002 z dnia 10/12/2002
23.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew we wsi Kraplewo dla działki 238/1	XXVII/254/2002 VII/78/2003 z dnia 27/06/2003
24.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Stęszew dla terenu położonego w Kraplewie - działka 56/4	VII/76/2003 z dnia 27/06/2003
25.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego dla terenu wsi Trzebaw - działka nr 109/2	VII/77/2003 z dnia 27/06/2003
26.	zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew	XII/129/2003 z dnia 29/12/2003

Lp.	Nazwa planu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	Nr Uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew
27.	mpzp Gminy Stęszew - fragment wsi Strykowo i Sapowice	XXV/268/2005 z dnia 30/06/2005
28.	mpzp wsi Skrzynki dla działek 89/1, 89/2	XXV/267/2005 z dnia 30/06/2005
29.	mpzp wsi Srocko Małe - działki 27 i 28	XXVI/280/2005 z dnia 29/09/2005
30.	mpzp wsi Zamysłowo - działka 293/3	XXVIII/310/2005 z dnia 23/11/2005
31.	mpzp terenów usług w Stęszewie - działki nr ewid. 598/1, 598/3 i 598/4	XXXII/343/2006 z dnia 20/04/2006
32.	mpzp - fragment wsi Strykowo - część działki nr 462/3	XXXII/342/2006 z dnia 20/04/2006
33.	zmiana mpzp miasta Stęszew dla terenu w rejonie ul. Mosińskiej - działka 1659/5 i część działki nr 1660/15	XXXVII/399/2006 z dnia 26/10/2006
34.	zmiana mpzp terenów w rejonie ulicy Trzebawskiej i Mosińskiej w Stęszewie	XXXVII/398/2006 z dnia 26/10/2006
35.	zmiana mpzp terenów w rejonie ul. Trzebawskiej - działki nr ewid. 1673, 1676 i 1664/2 w Stęszewie	XXXV/371/2006 z dnia 28/08/2008
36.	mpzp terenów eksploatacji kruszywa naturalnego obejmującego działki o nrach ewid. 141, 142 i 145 (część), 146/1, 146/2, 147, 148, 149, 150, obręb Rybojedzko	XX/202/2008 z dnia 29/09/2008
37.	mpzp terenu eksploatacji kruszywa naturalnego obejmującego działki nr ewid. 53/2 obręb Tomiczki i 17/1 obręb Jeziorki	XX/203/2008 z dnia 29/09/2008
38.	mpzp zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej wsi Trzebaw	XXIII/226/2008 z dnia 29/12/2008
39.	mpzp - część działek o numerach ewidencyjnych 568 i 569, obręb Wronczyn , gmina Stęszew	XXXIV/320/2010 z dnia 30/03/2010
40.	w sprawie uchwalenia mpzp - w miejscowościach Dębno i Dębienko	XI/81/2011 z dnia 31/08/2011

Lp.	Nazwa planu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	Nr Uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew
41.	mpzp - dla fragmentów miejscowości Tomice i Mirosławki położonych w obrębach geodezyjnych Tomice, Mirosławki i Rybojedzko, Gmina Stęszew	XIV/113/2011 z dnia 07/03/2011
42.	mpzp - dla miasta Stęszewa w rejonie ulicy Bukowskiej	XXVIII/247/2013 z dnia 05/06/2013
43.	mpzp - działka nr ewid. 106 we wsi Piekary , obręb Piekary, gm. Stęszew	XXIX/258/2013 z dnia 05/09/2013
44.	mpzp - dla działek o nr ewid. 598/1, 598/3, 598/5, 598/6, obręb Stęszew oraz nr ewid. 12/1, 12/3, 12/5, 14/2, 390/5, częściowo 444, obręb Dębienko gm. Stęszew	XXXIX/334/2014 z dnia 11/09/2014
45.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew - fragment wsi Strykowo i Sapowice	XIII/128/2006 z dnia 16/03/2016

W większości uchwał, przyjętych przez Radę Miejską Gminy Stęszew po 2003 roku, w przepisach ogólnych lub szczegółowych znajduje się paragraf dotyczący zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Nakazują one:

- uzgadnianie z właściwym organem służby ochrony zabytków prac ziemnych związanych z zabudowaniem lub zagospodarowaniem terenu zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunkach planów, w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych, zgodnie z odrębnymi przepisami,
- w razie natrafienia w trakcie prac ziemnych na obiekty archeologiczne, zabezpieczenie terenu i niezwłoczne powiadomienie odpowiednich organów ochrony zabytków, a następnie przystąpienie do archeologicznych badań ratowniczych.

4.5. Uwarunkowania wynikające z uchwały Rady Miejskiej Gminy Stęszew w sprawie: „zasad i trybu postępowania, udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków.

Uchwała Rady Miejskiej Gminy Stęszew XXXVI/383/2006 została przyjęta w dniu 28 września 2006 roku. Uchwała reguluje szczegółowe kryteria i zasady przyznawania oraz

rozliczania dotacji celowej na prace konserwatorskie restauratorskie i budowlane przy obiekcie zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków, które mogą sięgać w uzasadnionych przypadkach do 50% poniesionych nakładów koniecznych na wykonanie prac.

W **uzasadnieniu** do tej uchwały stwierdzono że:

Zachowanie najcenniejszych zabytków architektury w Gminie jest jednym z elementów ochrony dziedzictwa kulturowego naszego regionu. Dotacje dla właścicieli budynków wpisanych do rejestru korzystnie wpłyną na intensyfikację prac w tych budynkach, polepszony zostanie ich stan techniczny oraz jakość wystroju wewnątrz, a także wpłynie na zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

5.1. Wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- a) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- b) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- c) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- d) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- e) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- f) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków;
- g) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

5.2. Wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stęszew (*Uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego*).

(Patrz rozdział 4.2)

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Wyznaczenie podstawowych kierunków działań w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2017-2020 poprzedzone zostało analizą stopnia realizacji poprzedniego programu, obowiązującego w latach 2011-2014.

Gmina Stęszew będzie dążyła do stosowania szczegółowych zasad ochrony poszczególnych grup zabytków podlegających ochronie konserwatorskiej, występujących na jej terenie.

Dla obiektów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków ustala się:

1. wszelkie prace budowlane, konserwatorskie, renowacyjne i rewitalizacyjne przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi;
2. zakaz lokalizacji, wszelkich inwestycji mogących przyczynić się do pogorszenia wyglądu obiektów i zespołów budowlanych, a także osi widokowych na te obiekty i zespoły, które również mogą silnie ingerować w krajobraz kulturowy oraz których funkcja nie jest dostosowana do charakteru otoczenia zabytkowego ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji typu: wiatraki, stacje bazowe telefonii komórkowej, reklamy wielkoformatowe;
3. wszelkie prace sanacyjno-porządkowe i wycinki drzew na terenach zabytkowych parków, a także wydzielenie działek i lokalizacja nowych obiektów wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków ustala się:

1. nakaz zachowania bryły budynku i kształtu dachu;
2. w przypadku budynków z elewacjami ceglanyymi lub dekoracją architektoniczną zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian;
3. odnośnie wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie elewacji frontowej) nakaz zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów bądź ikonografii detalu architektonicznego, także układu i kształtu okien;
4. zakaz zastosowania blachy dachówko podobnej lub gontu papowego jako pokrycia dachu;
5. odnośnie kolorystyki elewacji nakaz nawiązywania do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie;

6. zakaz instalowania reklam wielkoformatowych w sposób zakłócający wygląd budynku oraz osie widokowe na obiekty zabytkowe;
7. wszelkie prace budowlane, konserwatorsko-restauratorskie mające wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków należy uzgodnić z właściwym miejscowo konserwatorem zabytków.

Dla wszystkich budynków zlokalizowanych na terenie strefy historycznego układu urbanistycznego miasta Stęszew wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 690/A/ Wlkp decyzją z dnia 14 sierpnia 2008 roku:

Wszelkie prace rozbiórkowe, budowlane, konserwatorsko-restauratorskie, mające wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

Odnosnie inwestycji związanych z nową zabudową pośród obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków zaleca się:

- 1/ konieczność dostosowania nowej zabudowy do kompozycji przestrzennej w zakresie usytuowania skali i bryły, kompozycji stylistycznej fasad, geometrii dachów, wysokości gzymsów i kalenic oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 2/ utrzymanie istniejących podziałów nieruchomości;
- 3/ zachowanie historycznego układu przestrzennego w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrza urbanistycznych i kompozycji zieleni;
- 4/ zachowanie proporcji wysokościowych, dotyczących szczególnie lokalizacji dominant wysokościowych mających wpływ na wygląd całego zespołu budowlanego oraz jego fragmentów, ze szczególnym uwzględnieniem osi widokowych na obiekty podlegające ścisłej ochronie konserwatorskiej, wyróżniające się charakterystycznymi cechami godnymi wyeksponowania.

6.1. Podstawowe kierunki działań

6.1.1. Gminna ewidencja zabytków:

Weryfikacja i przygotowanie listy obiektów do wykreślenia lub ujęcia w gminnej ewidencji zabytków w porozumieniu Burmistrza z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną.

6.1.2. Gminna ewidencja stanowisk archeologicznych:

Systematyczne uzupełnianie gminnej ewidencji stanowisk archeologicznych przygotowanej w formie zbioru kart i elektronicznej (wg. stanu z lipca 2016 roku).

6.1.3 Inwentaryzacja zabytków tzw. „małej architektury”

a/ przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji tzw. „małej architektury” (kapliczki, krzyże, pompy, studnie itp.).

b/ ustalenie ich szczegółowej lokalizacji (określenie działek gruntowych oraz właścicieli gruntów).

c/ opracowanie kart ewidencyjnych wraz z dokumentacją fotograficzną.

d/ przygotowanie wniosków o wpisanie najciekawszych obiektów do rejestru zabytków.

6.1.4. Przeprowadzenie w porozumieniu z Powiatowym i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu prac rozpoznawczych związanych z pozostałościami cmentarzy ewangelickich w okolicznych wsiach oraz cmentarza żydowskiego w Stęszewie w celu ich zaewidencjonowania.

6.1.5. Rewitalizacja obiektów zabytkowych

a/ Gmina nie planuje w trakcie obowiązywania Programu szczególnych prac rewitalizacyjnych i generalnych remontów przy budynkach znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, a będących jej własnością lub współwłasnością. Natomiast Gmina przewiduje systematyczne (coroczne) przeglądy i niezbędne prace budowlane przy tych obiektach, prowadzone ze środków własnych.

b/ Rewitalizacja terenu w otoczeniu dworca kolejowego w Stęszewie. Na lata 2016-2020 planowana jest budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie dworca (ze środków Gminy oraz z funduszy europejskich w ramach WRPO).

c/ Przygotowanie programu rewitalizacji Stęszewa (dokumentacja).

d/ Wspieranie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych, niebędących własnością gminy, zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej Gminy Stęszew XXXVI/383/2006 została przyjęta w dniu 28 września 2006 roku w sprawie: „zasad i trybu postępowania, udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. Na ten cel co roku przeznaczana jest kwota około 50 000 zł z budżetu Gminy.

6.1.6. Ścieżki i szlaki edukacyjno-turystyczne

a/ Opracowanie na terenie miasta ścieżki turystyczno- edukacyjnej, informującej o jego przeszłości i zabytkach wraz z oznakowaniem najważniejszych obiektów układu urbanistycznego, góry zamkowej, rynku, zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy, zespołu kościoła filialnego NMP Niepokalanie Poczętej, zespołu dworsko-folwarcznego, budynków użyteczności publicznej obiektów przemysłu rolno-spożywczego. Przewiduje się wykonanie tablic informacyjnych, które zostaną umieszczone przy poszczególnych obiektach w porozumieniu z właścicielami nieruchomości.

b/ Opracowanie koncepcji analogicznej ścieżki turystyczno edukacyjnej łączącej najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy (zespoły pałacowo (dworsko) - parkowe, zespoły obiektów sakralnych, budynki użyteczności publicznej, obiekty przemysłowe i wybrane budynki mieszkalne), informującej o jej przeszłości i jej korelacja z już istniejącymi szlakami „Do źródelka w Żarnowcu” i ścieżką przyrodniczo- historyczną „Wokół Stęszewa” i innymi szlakami rowerowymi. Przewiduje się wykonanie tablic informacyjnych, które zostaną umieszczone przy poszczególnych obiektach w porozumieniu z właścicielami nieruchomości.

c/ Nawiązanie współpracy z właścicielami budynków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków w celu ustalenia możliwości i zasad ich udostępnienia.

d/ Podjęcie współpracy z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania obiektów zabytkowych na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów.

6.1.7. Edukacja i promocja zabytków gminy Stęszew

a/ Systematyczne zbieranie materiałów archiwalnych (zdjęcia, mapy, pocztówki i inne teksty o znaczeniu historycznym) dotyczących zabytków gminy Stęszew. Zadanie to powierzono Muzeum Regionalnemu w Stęszewie.

b/ Udostępnienie gminnej ewidencji zabytków i Programu opieki nad zabytkami Gminy Stęszew na lata 2017 – 2020 na stronie internetowej Urzędu Miejskiego Gminy Stęszew.

c/ Publikacja folderu z informacjami o najważniejszych zabytkach Gminy Stęszew oraz udostępnienie ich na odpowiedniej stronie internetowej związanej z tą problematyką.

d/ Wprowadzenie do programu zajęć szkolnych problematyki dotyczącej ochrony dóbr kultury, historii regionu i opieki nad zabytkami.

6.1.8. Kontakty z właścicielami obiektów zabytkowych

a/ Wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów w tym w oparciu o uchwałę Rady Gminy o możliwości udzielenia dotacji celowej na prace przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

b/ Ustalenie z właścicielami niektórych obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania dla celów publicznych.

c/ Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

d/ Merytoryczna pomoc właścicielom zabytków w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków.

e/ Wypracowanie zasad wprowadzenia ulg podatkowych - np. czasowe zwolnienie z podatku od nieruchomości osób podejmujących remonty, renowacje obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków (nie wpisanych do rejestru zabytków).

6.1.9. Nadzór (ciągły w latach 2017- 2020) nad potencjalnymi inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez Gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych. W przypadku takich inwestycji Gmina będzie ponosić koszty nadzorów i prac archeologicznych (ze środków własnych) wynikające z obowiązków inwestorskich.

6.2. Terminarz realizacji zadań i potencjalne źródła finansowania

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
2017	<p>1/ Wykonanie kopii kart obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków i przekazanie ich sołtysom oraz przewodniczącym Zarządów Osiedli w celu ich systematycznego monitorowania.</p> <p>2/ Opracowanie koncepcji rewitalizacji Stęszewa (dokumentacja)</p> <p>3/ Rewitalizacja terenów wokół dworca kolejowego w Stęszewie- budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego. Na lata 2016-2017 zaplanowano prace projektowe.</p> <p>4/ Systematyczne zbieranie materiałów źródłowych o historii Stęszew oraz poszczególnych obiektów zabytkowych w celu ich szerszej prezentacji na stronach internetowych, w lokalnej prasie oraz wykorzystania na tablicach informacyjnych umieszczanych przy tych obiektach na planowanej trasie ścieżki</p>	<p>Budżet gminny</p> <p>Budżet gminny</p> <p>Budżet gminny oraz środki z funduszy europejskich w ramach WRPO (1 550 000 zł w latach 2016-2020)</p> <p>Budżet gminny</p>

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
	<p>turystyczno-edukacyjnej. Zadanie to wykonuje Muzeum Regionalne w Stęszewie</p> <p>5/ Opracowanie programu lekcji podejmujących tematykę historii regionu, ochrony dóbr kultury i opieki nad zabytkami.</p> <p>6/ Systematyczne wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów – corocznie przyznanie dotacji celowej zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej.</p> <p>7/ Doraźne prace remontowo-zabezpieczające budynków znajdujących się w zasobach Gminy Stęszew, ujętych gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>8/ Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez Gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.</p>	<p>Budżet gminy</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy</p>
2018	1/ Inwentaryzacja zabytków tzw.	Budżet gminny

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
	<p>„małej architektury” na terenie gminy Stęszew. Wykonanie dokumentacji rysunkowej i fotograficznej.</p> <p>2/ Przeprowadzenie prac rozpoznawczych związanych z identyfikacją i inwentaryzacją pozostałości cmentarzy ewangelickich oraz żydowskiego w Stęszewie.</p> <p>3/ Rewitalizacja terenów wokół dworca kolejowego w Stęszewie- budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego- realizacja przewidziana jest na lata 2018-2020.</p> <p>4/ Opracowanie koncepcji ścieżek turystyczno-edukacyjnych na terenie miasta oraz Gminy Stęszew, informujących o jej przeszłości i zabytkach.</p> <p>5/ Doraźne prace remontowo-zabezpieczające budynków znajdujących się w zasobach Gminy Stęszew, ujętych gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>6/ Ciągły nadzór nad</p>	<p>Budżet gminny.</p> <p>Budżet gminny oraz środki z funduszy europejskich w ramach WRPO (1 550 000 zł w latach 2016-2020)</p> <p>Budżet gminny + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych</p>

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
	<p>inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez Gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.</p>	<p>źródeł.</p>
<p>2019</p>	<p>1/ Rewitalizacja terenów wokół dworca kolejowego w Stęszewie- budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego- realizacja przewidziana jest na lata 2018-2020.</p> <p>2/ Realizacja szlaku turystyczno- edukacyjnego (ścieżki) po terenie miasta, informującej o jego przeszłości i zabytkach.</p> <p>3/ Doraźne prace remontowo- zabezpieczające budynków znajdujących się w zasobach Gminy Stęszew, ujętych w gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>4/ Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez Gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.</p>	<p>Budżet gminny oraz środki z funduszy europejskich w ramach WRPO (1 550 000 zł w latach 2016-2020)</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p>
<p>2020</p>	<p>1/ Rewitalizacja terenów wokół</p>	<p>Budżet gminny oraz</p>

Rok	Zadanie	Planowane finansowanie
	<p>dworca kolejowego w Stęszewie- budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego- realizacja przewidziana jest na lata 2018-2020.</p> <p>2/ Realizacja szlaku turystyczno-edukacyjnego (ścieżki) po terenie Gminy, informującego o jej przeszłości i zabytkach.</p> <p>3/ Doraźne prace remontowo-zabezpieczające budynków znajdujących się w zasobach Gminy Stęszew, ujętych gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>4/ Ciągły nadzór nad inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez Gminę, stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.</p>	<p>środki z funduszy europejskich w ramach WRPO (1 550 000 zł w latach 2016-2020)</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p> <p>Budżet gminy + środki do pozyskania z innych źródeł.</p>

7. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

7.1. Gmina w odniesieniu do niektórych obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków planuje wprowadzenie ulg podatkowych dla ich właścicieli, warunkowane podjęciem działań zmierzających do zabezpieczenia lub rewitalizacji tych obiektów.

7.2. Nawiązanie współpracy z zarządcami obszarów leśnych znajdujących się na obszarze gminy Stęszew, właścicielami obiektów zabytkowych oraz z instytucjami

wprowadzającymi oznakowania obiektów na drogach w celu realizacji założeń gminnego programu opieki nad zabytkami.

7.3. Utworzenie zarządzeniem Burmistrza, w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Stęszew oraz podległych jednostek samorządowych, Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Proces osiągnięcia celów Programu opieki nad zabytkami będzie monitorowany przez Zespół Koordynujący, poprzez analizę stopnia ich realizacji. Głównym koordynatorem Zespołu będzie kierownik Referatu Planowania Przestrzennego. W skład zespołu wejdą osoby zajmujące w Urzędzie Gminy Stęszew następujące stanowiska:

- stanowisko ds. inwestycji,
- stanowisko ds. planowania i zagospodarowania przestrzennego,
- stanowisko ds. dróg,
- stanowisko ds. zamówień publicznych,
- stanowisko ds. pozyskiwania i obsługi środków pomocowych.

Praca Zespołu będzie obejmowała:

- 1/ bieżący monitoring (przynajmniej raz do roku) gminnej ewidencji zabytków, uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych,
- 2/ ocenę zawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych;
- 3/ ocenę realizacji procesu wdrażania trasy turystyczno-edukacyjnej na terenie miasta i gminy;
- 4/ ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków;
- 5/ ocenę kontaktów z właścicielami obiektów, w zakresie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych.

Analiza ta będzie dokonywana każdorazowo przez Burmistrza Gminy Stęszew po upływie 2 lat funkcjonowania Programu i zakończona raportem przedkładanym Radzie Gminy. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu tejże oceny.

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i posiadaczach zabytków. Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane m in.:

1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl) w ramach swoich uprawnień tworzy programy wspierające między innymi prace służące ochronie zabytków.
2. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (wosoz.bip-i.pl/public) – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków.
3. Starosta Poznański- dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków (Uchwała nr XIV/186/ V/ 2016 Rady Powiatu Poznańskiego z 24 lutego 2016 r.).
4. Samorząd Województwa Wielkopolskiego (www.bip.umww.pl) – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych m. in. jednostek sektora finansów publicznych.
5. Fundusz Kościelny (www.mswia.gov.pl) – dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających obiektów. Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz.
6. Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Errata do „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020”

Miejsce w dokumencie	Dotychczasowy zapis (jest)	Zmiana (powinno być)
s. 16 (3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy)	Zasoby dóbr kultury w gminie Stęszew przedstawia się następująco: w gminnej ewidencji zabytków nieruchomości (zweryfikowanej w roku 2016) znajduje się 522 obiekty, z czego 40 (zgrupowanych w 21 zespołach) wpisanych jest na mocy 25 decyzji do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.	Zasoby dóbr kultury w gminie Stęszew przedstawia się następująco: w gminnej ewidencji zabytków nieruchomości (zweryfikowanej w roku 2016) znajduje się 519 obiektów , z czego 40 (zgrupowanych w 21 zespołach) wpisanych jest na mocy 25 decyzji do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.
s.23 (3.2. Obiekty z terenu gminy Stęszew znajdujące się w ewidencji zabytków, wskazanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w Gminnej Ewidencji Zabytków. <u>Obiekty podkreślone kolorem żółtym są własnością Gminy Stęszew.</u>	62/ BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY W ZAGRODZIE NR 14, mur., l. 20 XX wieku	62/ BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY W ZAGRODZIE NR 14, mur., l. 20 XX wieku
s.27 (rozdz. 3.2) Stęszew, ul. Kościańska	141/ DOM NR 51, mur., 4 ćw. XIX wieku	141/ DOM NR 51, mur., 4 ćw. XIX wieku
s. 30 (rozdz. 3.2) Strykowo	261/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY (ul. Parkowa) c/ domek ogrodnika, ob. nr 23, mur., pocz. XX wieku	261/ ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY (ul. Parkowa) c/ domek ogrodnika, ob. nr 23, mur., pocz. XX wieku
s. 4 Wstęp (rozdz. 1.1)	Na sieć osadniczą gminy składa się miasto Stęszew (...), Strykówko, Tomice, Tomiczki, Twardowo, Wielka Wieś, Zaparcin.	Na sieć osadniczą gminy składa się miasto Stęszew (...), Strykówko, Tomice, Tomiczki, Twardowo, Wielkawieś , Zaparcin.
s.32 (rozdz. 3.1)	Wielka Wieś	Wielkawieś

Miejsce w dokumencie	Dotychczasowy zapis (jest)	Zmiana (powinno być)
s. 39 (rozdz. 3.5.3)	Zarówno osadnictwo pradziejowe jak i wczesnośredniowieczne występuje wzdłuż doliny Samicy w rejonie miejscowości Stęszew, Krąplewo, Wielka Wieś, a także nad jeziorami Dębno, Lipno, Witobelskim, Strykowskim oraz w obrębie miejscowości Strykowo, i Sapowice.	Zarówno osadnictwo pradziejowe jak i wczesnośredniowieczne występuje wzdłuż doliny Samicy w rejonie miejscowości Stęszew, Krąplewo, Wielkawieś , a także nad jeziorami Dębno, Lipno, Witobelskim, Strykowskim oraz w obrębie miejscowości Strykowo, i Sapowice.
s. 31	TRZEBAW 278/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (ul. Kulika 2)	TRZEBAW 278/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (ul. Kuika 2)
s. 4 Wstęp (rozdz. 1.1)	Srocko Małe, Srocko Małe PGR (od 2016 r. -Srocko)	Srocko, Srocko Małe PGR (od 2016 r. -Srocko)
s. 24 (rozdz. 3.1)	SROCKO MAŁE 71/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (Srocko Małe 48)	SROCKO 71/ ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY (Srocko 48)
s. 53 (rozdz. 4.4)	Tabela/L.p. 29 mpzp wsi Srocko Małe - działki 27 i 28	Tabela/L.p. 29 mpzp wsi Srocko - działki 27 i 28